

Бурят-Монголой ҮНЭН

ВКП(б)-ийн ОБЛАСТНОЙ БА ГОРОДСКОЙ КОМИТЕДУУДЫН
БУРЯТ-МОНГОЛЫН АССР-ийн ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ОРГАН.

№ 130 (6659)

ИЮНИЙН

28

СРЕДА

1950 он

Сая 20 мүнхэн.

ЖЭЖЭ КОЛХОЗУУДЫЕ ТОМО БОЛГОЛГО— ХҮДӨӨ АЖАХЫН ШЭНЭ БАДАРАЛТЫН ЗАМ МҮН

Олон миллион таряашадай жэжэ үмсын ажахынуудые колхозуудай замда, социализмын замда оруулга хадаа өөрчлөгөө аша үрэнүүдээр 1917 оной октябрыда болон революционн эрид эрьелтэдэ ашиг удхатай тинмэ гүн ехэ революционн эрид эрьелтэ болоһон байгаа. Большевичүүдэй парти болбол нүхэр Сталиной удирдалга дор ажаха, засаг тудар бабанай нүүдэр пролетарска революцийн тон хүндэ түүхэтэ зорилгы шийдхэнэ байна. «Биднэр 8—10 жэлэй турша соо, — гэжэ нүхэр Сталин хэлэнэ, — буржуазна үмсын-тарашадай байгуулалтаа социалистическэ, колхозно байгуулалтаа оролгы оронойгоо хүдөө ажахыда бэсүүрлэбди. Энэ хадаа деревнида ажахын хуушанай буржуазна байгуулалтыг усадхаан ба шэнэ, социалистическэ байгуулалта байгуулһан революци байгаа».

Коллективизацийн метод болбол тарашадыг үгүрүүлхэгүй байхандаа бэшэ, мүн тэрэ хадаа шэнэ техникы хэрэглэхэ, бүхы агрономическа дэбжэлтэнүүдые ашаглаха ба орондоо ехэ товарна продукци үгүхэ аргатай байһан томо коллективн ажахынуудад бүхы ороноо хэдхэн жэлэй турша соо бүрхөөхэ арга үгүшэн хадаа дээдэ зэргын прогрессивн метод байба гэжэ колхозно байгуулалтын бата бэхэ агууехэ хүсые тодорхойлодоо нүхэр Сталин хэлэнэ байна.

Түүхэтэ богинохон сар соо манай оройной хүдөө ажахыда туйлай ехэ хубилгалтауд болоо. 1940 ондо таряанай валова суглуулга революцийн урда тээхи хэмжээе хоёр миллиард гурбан зуун миллион пүүдээр үлүүлһэн байгаа. Хлопоной үйлдбэри турба хахад дахин, лён-волононой — хөөр шахуу дахин, нооной — гурбааа үлүүтэй дахин, наран сээсэй — дүрбэ хахад дахин, сахара свёклын — хоёр шахуу дахин ургаһан байна. Колхозно ба совхозно үйлдбэрийн үндэр ехэ ашаг үлүүлэтэй байһан ябадал хадаа арайда материална тэниглэн байдалай хэмжээе дээшлүүлхэ ба бүхы ороноо гэгтэн элдэб аюулууднаа аршала, эдэе хоолой болон түүхэй эдэй ехэ хэмжээний резервуудые гүрэнэй гарта суглуулха арга олгоһон байна.

Колхозно байгуулалта болбол хүдөө ажахын эгээл бата бэхн, эгээл тогтууртайг общественнэ формо болоно гэжэ Эсэгэ ороноо хамгаалһын Агууехэ дайной жэлүүдтэ баһа дахин бүхы дэлхэйдэ тэрэ харуулаба. Өөрөөрөө түрэл гүрэндэ ба колхозно байгуулалтада хизаарлашагүй үнэн сэхэ байһан советскэ тарашаад хадаа армин болон арад зоние эдэе хоолоор, промышленностие түүхэй дээр талаларяагүй хангаха ябадалы шэн зоригто ажаалаара бэсүүрлэбди байгаа.

Дайн сэрэгтэй илалта түгэлдээр дүүргэлдэний хойто тээ дайной урда тээхи хэмжээе богинохон болзор соо гансахан нэрээн болохоо бэшэ, мүн тэрэниие нилдэ үлүүлхэ гэгтэн шэн туйлай ехэ зорилго — хүдөө ажахын үмэнэ табигдан байна. Советскэ гүрэнэй үргэн ехэ тудалдажада түшлэн, парти ба правительствын анхал оролдолгы үдэр бүри мэдэрэн, хүдөө ажахын хүдэлмэрилгэд болбол энэи хариуасалтай зорилгы амжалттайгаар шийдхэжэ байна. Ороһото культурануудай валова ургаса дайной урда тээхи хэмжээе үгүрөөшэ жэлдэ үлүүлжэ гараад, 1950 ондо гэжэ табанжэлэй түсэ-

бөөр тогтоогдоһон хэмжээнүүдтэ дүтэ ошһон юм. Байгаалие шэнэ нэхэн хубилгахы стилинска түсэб ба нинтийн малажалы хүжөөхэ гурбан жэлэй түсэб амжалттайгаар дүүргэгдэжэ байна. Улам олон тракторнууд, комбайнууд ба материально-техническэ бусад хэрэгсэлнүүдээр, мүн тэршэлэн мэргэжлэдэй кадрнуудар хүдөө ажахыда гүрэнэй туһалжа байхатай хамта мүнөө үедэ хүдөө ажахые улам бүри түргэнөөр дэбжүүлхын тула шухала условинууд байгуулагданхай.

Гэгшэе олон областнууд, хизаарнууд ба республикануудта нилдэ олон тооной жэжэ колхозууд бии байһан ябадал хүдөө ажахые саашадан хүжөөхэ ба колхозууды бэхжүүлхэ хэрэгтэ эхэхэн наалта болоно гэжэ тэмдэглэхэ хэрэгтэй, тэдэ жэжээн колхозууд даажа абанга газарайнгаа хэмжээгээр общественнэ ажахые хүсэд амжалттайгаар хүжөөхэ шадахагүй байна.

Жэжэ колхозуудта тракторнууд, комбайнууд, сложно молотилканууд болон хүдөө ажахын бусад оныон машинануудые үндэр бүтээсэтэйгээр хэрэглэхэ аргагүй байна. Ашаг үр эхээр үгэдэг томо нинтийн малажалы байгуулхын, өөрчлөгөө хүсөөр шэнэ колхозно тосхоноуды байгуулха гэсэн, хүдөө ажахын мэргэжлэниие барижа байхын, нинтийн колхозно үйлдбэри бүхы талаар хүжөөхэ ба нинтийн олоо дохуудай түргэн урталы болон колхознигуудай материална болон культуна хэмжээнэй урталы хангаха гэсэн жэжэ колхозуудта бэрхтэй байна.

Коммунистическэ парти, советскэ правительство, нүхэр Сталин болбол колхозууды эмхидхэлэй ажахын талаар саашадан бүхэжүүлхэ, тэдэнэй общественнэ ажахын бадаралта тухай сусаршагүй анхал оролдолгоёо гаргадаг байна.

Жэжэ колхозууды нэгдүүлхэ тушаа хэдэ хэдэн областнуудай, хизаарнуудай ба республикануудай партийна, советскэ болон хүдөө ажахын органуудар нүүлэй жэлүүдтэ хэдхэн хүдэлмэри хадаа найн үр дүнгүүдые үгөө. Жэжэ колхозууды бүри томо артельнэ ажахы болгон нилүүлхэ хадаа тэдэнэй общественнэ баялгы бэхжүүлхын, колхознигуудай олоо дохыды үргэнэй, артельнүүдэй түгэлбэри хайжаруулха, колхозуудай түрүүлэгшээрэй тухай хэдхэн бүр мэрэгжэлтэй, ехэ дүй түршлэтэй хүнүүды дэбжүүлхэ арга олгоо.

Энэ талаар нилдэ ехэ хүдэлмэри Московско областто хэдгэ, тэндэ олон тооной жэжэ колхозууд байһан юм. Энэ жэлэй эхин дээрэ 6,069 колхозууд област соон бии байгаа. Тинн мүнөө, жэжэ колхозууды нэгдүүлхэ тухай хэдхэн хүдэлмэрийн нүүлээр, област соон томо болгодоһон коллективнэ 1668 колхозууд тоологдоно. Москва шалархи томожуулагдаһан колхозуудай газарайн талмай гурбаа — дүрбэ дахин ехэ болоо.

Наяхан союзуудай Байшангай колонно зал соо болоһон Московско областин колхозуудай түрүүлэгшээрэй зүблөн дээрэ колхозууды томожуулһын гайхамшата найн үр дүнгүүдые харуулһан олон тоото жэжээнүүд хэлэгдэ.

Даажа абанга газарайнгаа хэмжээгээр общественнэ ажахы амжалттайгаар хүжөөхэ ба мүнөө, нэй машина техникы хэрэглэжэ шадахагүй байһан жэжэ колхозууды томожуулга хадаа хүдөө ажа-

хые саашадан дэбжүүлхэ ба колхозууды эмхидхэлэй ажахын талаар бүхэжүүлхэ хэрэгтэ нутаггуудтай партийна ба советскэ организацинуудар ябуулагдаха шухалын шухала хэмжээ-ябуулануудай нэгэн болоно. Тракторнууд, комбайнууд ба хүдөө ажахын бусад машинанууды бүтээсэтэйгээр хэрэглэхын, общественнэ ажахын бүхы халбаринууды амжалттайгаар хүжөөхын, колхозуудай өөһдэний хүсөөр ба зэмсэгүүдээр болбосон түүхэтэй тосхонууды барихын, электрическы түбхын түрүүндэ колхозно үйлдбэри дээр хэрэглэхын тулада шухала условинуудай томожуулагдаһан колхозно бии байхыне бодож, жэжэ колхозууды нэгдүүлхэ хэрэгтэй.

Тохолдож болохо алдуу болон хазгайралтанууднаа нутаггуудтай хүтэлбэрилгэдлэ болгоомжолхо хэрэгтэй. Жэжэ колхозууды нэгдүүлхэ тушаа хүдэлмэри болбол кампани болохохо ёһогүй. Жэжэ колхозуудай нэгдэлгы нарин нигта ба бүри түсэб бэлдхэлэй нүүлээр бэсүүрлэхэ хэрэгтэй. Районуудай, областнуудай ба республикануудай партийна болон советскэ органуудай хүтэлбэрилхы хүдэлмэрилгэд жэжэ колхозууды томожуулха тухай ойгууламжын ба эмхидхэлэй хүдэлмэри өөһдөө эрхилхэ ёһотой.

Жэжэ колхозуудай нэгдэлгы найн дуранай ёһоор, колхознигуудай дунда ойгууламжын хүдэлмэри үргэнөөр эмхидхэн ябуулха хэрэгтэй. Колхозуудай эмхидхэлэй ажахын талаар саашадаа бүхэжэхэ, тэдэнэй общественнэ ажахын бүхы талаараа хүжөөхэ хэрэгтэ туйлай ехээр хүсэжэ байһан колхознигуудай үргэн нитэ болбол колхозууды томожуулха тушаа хүдэлмэрид хабаадаха байна. Колхозууды нилдүүлхэ тухай асуудал хамтын суллан дээрэ шийдхэгдэхэ артелин гэшүүдэй нитэ тооной гурбанай хоёрхо доошо бэшэ хубын байха ёһотой. Нэгдэлхэ тухай колхозуудай хамтын сулланай шийдхэгдэлгэд тэдэниие райисполкомууд дээрэ хаража үзэлнэй нүүлээр хүсэндөө орохо байна.

Жэжэ колхозууды томожуулгаар, бүри томо артельнэ ажахынууд болгон тэдэниие нэгдүүлхэ хүдэлмэрийн зүбхэн лэ нэгдэх хубын дүүрэнэ. Колхозууды эмхидхэлэй ба ажахын талаар бүхэжүүлхэ, техникы улам дүүрэнээр хэрэглэхэ, газары зүбөөр эсхэмжэлхэ, шэнэ барилгы дэлгэрүүлхэ, ажалы эмхидхэхэ ба газартаряалангай культуры дээшлүүлхэ тушаа хэгдэхэ туйлай ехэ хүдэлмэри урдамнай байна.

Жэжэ колхозууды томожуулга — энэ хадаа социалистическэ хүдөө ажахы хүжөөлгэдэ шэнэ ехэхэн алхам болоно. Энэ хадаа колхозно үйлдбэрийн механизацийн улам бүри үндэр хэмжээе, газартаряалангай культурын сааншан дэбжэлты, колхозно полинуудай ургасын урталы, нинтийн малажалай амжалттайг хүжээлхэ хангаха байна. Жэжэ колхозууды томо болгохо хадаа орон доор хүдөө ажахын продуктууды элбэг дэлбэг болохо гэһэн зорилгы түргэнөөр шийдхэгдэн тула, коммунистическэ байгуулалтада сааншан илалтанууды туйлахын тула шэнэ арга боломжууды нээжэ үгэнэ.

(«Правдын» июнийн 25-най түрүү бэшэ).

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Багирова Басти Масим кызы (Зүүн гарһаа) — Социалистическэ Ажалай Герой, СССР-ай Верховно Советэй депутат, Азербайджанска ССР-ай Касум-Исмаиловска районной Ворошиловской нэрэмжэтэ колхозой эвнөө. 1947 ондо 5 гектар талмай дээрэ 6 гектар бурһөө 111.2 пентнер, 1948 ондо 6,5 гектар талмай дээрэ 6 гектар бурһөө 90,7 пентнер ба 1949 ондо 6 гектар талмай дээрэ 6 гектар бурһөө 100 пентнер хлопогой ургаса абанай түлөө «Хадур ба Балта» гэжэ хоёрдохи алтан медалаар шагнагдаба. Гасанова Шамама Махмудалы кызы — Социалистическэ Ажалай Герой, Азербайджанска ССР-ай, Карагичска районной «1-ое Мая» колхозой эвнөө. 1947 ондо 5 гектар талмай дээрэ 6 гектар бурһөө 94,1 пентнер, 1948 ондо 6 гектар талмай дээрэ тус бурһөө 88,5 пентнер ба 1949 ондо 7 гектар талмай дээрэ тус бурһөө 76,2 пентнер хлопогой ургаса абанай түлөө «Хадур ба Балта» гэжэ хоёрдохи алтан медалаар шагнагдаба.

Хоёрдохёо Социалистическэ Ажалай Геройнууд

БАКУ. (ТАСС). Хлопогой үндэр ургасын мастернууд Басти Багирова ба Шамама Гасанова «Хадур ба Балта» гэжэ хоёрдохёо алтан медалаар шагнаһан тухай СССР-ай Верховно Советэй Президиумэй Указые Азербайджанай ажалшад айхабтар ехэ баяртайгаар угтаба.

Социалистическэ Ажалай Геройнууд хоёрдохёо болон элэ колхознигууд хадаа хлопогой үндэр ехэ ургаса туйлажа бүхы орон дотороо алдаршаа. Касум Исмаиловска районной Ворошиловской нэрэмжэтэ хүдөө ажахын артелин эвнөө Басти Багирова 20 гаран жэл соо хлопоко тарижа байна. Тэрэ хадаа 1946 ондо республика соогоо түрүүлэн гектарһаа зуу гаран пентнер сырец абажа, тэрэниигэ түлөө Социалистическэ Ажалай Геройн нэрээрэгдэ хүртэн юм. Басти Багировай мастерствогой хургуули хорёод

жэл ажаллана, үндэр ургасын мянга гаран мастернууд тэндэ хуража гараад, тэдэнэй зуу шахуун Социалистическэ Ажалай Геройн нэрээрэгдэ хүртэб.

Басти Багировай түрэн Бахчакюр гэжэ тосхондо радиоогоор баярта мэдээсэлэй ерэнэн дары олон зоной мингэн болобо. Колхознигууд, агрономууд ба механизаторнууд болбол хлопоко таришад тухай анхал оролдолгын түлөө парти, правительствода ба агууехэ Сталинда өөһдэнигөө баясхалан хүртэб, энэндэнэ харуу болгон Эхэ орондоо үнэтэ түүхэй эдүүды элбэгээр тушааха гэһэн уялга абаа.

Мингилгэ хабаадагшад Москвада СССР-ай Верховно Советэй сессийн хүдэлмэрилэ хабаадалсатга байһан депутат Басти Багировада амаршалгын телеграмма элгээб.

Карагичска районной «Май 1»

Украины ажалшад СССР-ай Верховно Советэй сессийн шийдхэгдэлгэд нэгэн ханалаар найшаана

КИЕВ. Украинны столицын ажалшад Агууехэ Сталинар толгойлулан байгаа СССР-ий Правительствын ажал-ябуулгы найшааха тухай СССР-ай Верховно Советэй сессийн шийдхэгдэлгэ туйлай ехэ баяртайгаар угтаба. «Большевик», «Красный экскаватор», Сталиной нэрэмжэтэ болон городской бусад предприятинуудта сессийн шийдхэгдэлгэд тушаа хөөрөлдөө, нүүд үнгэргэдэб.

«Большевик» заводой мартеновскы цехын коллективэй ханалы ахалаша сталевар нүхэр Шука итгэжэ мэдүүлбэ:

— Советскэ правительствын ажал-ябуулгы найшаан СССР-ий Верховно Совет болбол бүхы оломолийн советскэ аралдай дура зорилгы, коммунистическэ партида, советскэ правительствода болон тинаг вожь нүхэр Сталинда тэрэн хизааргүй ехээр үнэн шүтэнэй байһаниие харуулба. Манай түрэл правительство оройнгоо аралдай ажахы хүжөөхэ тухай, советскэ хүнүүдэй материална болон культуна ажаа жаргалта байдалы хайжаруулха тухай эсэсэ суусаагүй оролдолго гаргажа байдаг. Большевикскэ партине болон агууехэ Сталиныне тойрон нигта жагсаһан биднэр урагшаа, коммунизм тээшэ эгилгэ түгсөөр дабшажа абанабди.

Сессийн шийдхэгдэлгэд зоригжуулагдан цехын коллектив июнийн 28 хүртэр хахад жэлэйнгээ программые дүүргэхэ гэһэн уялга абаа.

— Сессийн шийдхэгдэлгэд болбол, — гэжэ УССР-ий наужануудай Академийн болото гэгшүн П. А. Власюк мэдүүлнэ, — советскэ аралдай морально-политическэ нэгдэлгы бүхы дэлхэйдэ баһа дахин харуулаа. СССР-ий 1950 оной гүрэнэй бюджет болбол эсэгэ оройной наужын халбаралгы, аралдай ажахын бүхы халбаринуудай хүсэ ехэтэйгээр саашадаа хүжэн дэбжэлгы хангаха байна. Билэ, эрдэмтэд болбол манай Эхэ оройной аша тулада унаһан малгайгаа абангүйгөөр ажаллахабди. Манай арад агууехэ Сталиной хүтэлбэри дор коммунизм байгуулхын түлөө тэмсэлдэ шэнэ шэнэ амжалтанууды туйлажа байхал.

ПРОДУКЦИЙН ЭРХИМ ШАНАРАЙ ТҮЛӨӨ!

Дайнай хойто тээхи сталинска табанжэлэй үедэ Эхэ оройной тэмээр промышленносте түргэн темпээр хүмжэжэ байна. Жэл эрэхэ бүри бүтээн гаргадаг продукцийн хэмжээн улам ехэ болоно.

Оройнмнай ажалшад материална байдалайнгаа хүжээхэ бүри өөһдэнигөө промышленностеа гансал эрхим найн шанартай продукци эринэ. Энэ эрилтые бодото дээрэн бэсүүрхын тула манай парти ба правительство туйлай ехэ анхал оролдолго гаргадаг ба гаргажашы байна.

Түсбөө гансахан тоогонй талаар бэшэ, харин ассортиментын ба шанарайн талаар дүүргэхэ гэшээ предприяти бүхэнэй мүнөөдэрэй хойшолуулашагүй зорилго болоно. Бүтээн гаргадаг продукцингаа шанары дээшлүүлхын ба өөрчлөгөө үндэр сүнгы химдэрүүлхын түлөө үдэр бүри тэмсэл манайда бүгдэ арадай хүндэтэ хэрэг болонхой.

Энэниие сталинска шангай лауреат Александр Чуткий, Москвагой солото стахановка Лидия Коробельникова гэгшэдэй үнэтэ үүсхэлээр хаа хаанагүй үргэнөөр дэлгэрһэн социалистическэ мурьсөөн элээр гэршэлнэ.

Гансахан манай республика дотор энэ мурьсөөндэ хэдэн зуун бригаданууд хабаадалсана. Лениной орден то паровозо-вагонно завод, мяха-консервын комбинат ба бусад предприятинуудта оролдог, эрмэлзлэг гаргаһанайнгаа ашаар «эрхим шанарай бригада» гэһэн нэрээрэгдэ хүртэн бригаданууд хэдэн арбаадаараа тоологдоно.

Мяха-консервын комбинатай колбасна цехын бригадир Тамара Потановай хүтэлбэрилдэг комсомольско-залуушуудай бригадала СССР-ий мяха-һүнэй промышленностин Министрствээр «эрхим шанарай бригада» гэһэн нэрээрэгдэ хоёрдохёо олгодоо. ПБЗ-гэй инструментальна цехын токарь Б. З. Поздеев 4 жэл соо 13 жэлэй нормо дүүргэхэ зуураа, бүтээн гаргадаг продукцингаа шанары эрхим найнда хүргэжэ өөрын тамга абаха эрхэ олоо.

Республиканы промышленнаа предприятинуудай хүдэлмэрилгэд үйлдбэрийн бүтээсы дээшлүүлхэ, продукцингаа шанары хайжаруулхыга хажуугаар, материалнууды арбиха ба галтайгаар гаргалхын түлөө манга тэмсэл ябуулна. Энэ оролдолго тэмсэлээр эл бараа элбэг дэлбэг болгоно ба ажалшадай мате-

колхозой хлопогой үргэн полинууд Аракса мурэнэй эрье дээгүүр нэмжнэ. Эндэ Шамама Гасанова хүдэлмэрилнэ. Тэрэ болбол Басти Багировай хайта «Хадур ба Балта» гэжэ хоёрдохёо алтан медалаар шагнагдаһан байна.

Карагичска районной колхозуудай клубуудта, полевой стануудта мингилгэд болоо. Хлопоко таришад ажаа ажабайдалай түлөө парти, правительствода ба нүхэр И. В. Сталинда баясхалан хүртэб, хоёрдохёо Социалистическэ Ажалай Герой болоһон Шамама Гасанова шэнгээр үндэр ургаса ургуулаха гэжэ найдуулба. Мингилгэ нүүлээр колхознигууд Шамама Гасанова амаршалхаар хүдөөгэй нарийлгын байшанда ошобол, тэндэ үсгэлдэр Шамама Гасанова хубуу түрэн байгаа.

(ТАСС).

Венгерскэ посол г-н А. Складан СССР-ай Верховно Советэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Н. М. Швернигтэ этигүүлэмжын грамотанууды барюулба

Июнийн 24-д, Кремльдэ, СССР-ай Верховно Советэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Н. М. Шверник Венгерскэ Арадай Республикнаа СССР-тэ байгаа Онсо ба Бүрин эрхэтэ Посол г-н Агостон Складантай уулзаба. Г-н А. Складан өөрынгөө этигүүлэмжын грамотанууды барюулба.

Посолствын Советник г-н Д. Андранши, Худалдаа найманай Советник г-н И. Шалушиский, сэрэгтэй Атташе полковник Э. Ви-

раг, Посольствын Хоёрдохы Секретарь г-н И. Марьян, Посольствын Атташе г-жа К. Вардьян, г-жа Г. Эрдели, г-жа Ю. Кересч, г-н И. Руди ба г-н Ф. Петрак гэгшэд г-н А. Складаниие үдэһэн абаба. Тэдэниие Н. М. Швернигтэй Посол уулзуулба.

Этигүүлэмжын грамотанууды барюулха үедэ СССР-эй Гадаадын Хэрэгүүдэй Министрын Орлошо А. И. Лаврентьев, СССР-эй

Верховно Советэй Президиумэй Секретарь А. Ф. Горкин, СССР-эй МИД-эй Балканска Ороноудай Таһагы Даагшын уяланууды гүйсэхтэй В. А. Вальков, СССР-эй МИД-эй Протокольно Таһагы Даалца Ф. Ф. Молочков байлсба.

Этигүүлэмжын грамотанууды барюулһанай нүүлээр, Н. М. Шверник г-н А. Складантай хөөрлэбэ. Хөөрлөдөөдэ А. И. Лаврентьев хабаадласаа.

БМАССР-ай ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ДЕПУТАДУУДАЙ АНХАРАЛДА

Энэ оной июлийн 1-эй үдэрэй 3 часта Улан-Удэ городой Советүүдэй Хоёрдохы Байшангай Сталинска зал соо сессии нэгдэхэнэ.

Ерөнхон депутатууды бүридхэлгэ Советүүдэй 1-дхи байшангай хоёрдохы дабхарта, 54-дхи конната соо хэгдэхэ байна. Телефон 4—47, 5—86.

Манай бригадынхид хэлэн үгэдөө хүрэнэ байна

(Хонхолойн МТС-эй № 8 тракторна бригадын бригадир Терентий Горюновой хөөрхөнөө)

Эрт хабар, трактористнууд дайнгаа тракторнууд ба машинаа заахад байхад дүүргэд, полевоу хүдэлмэрийг бүхэлдээ хэлэн үгэдөө хүрэнэ байна. Манай МТС-эй замполит Иван Иванович Михайлов бүх трактористнуудаа суглуулж: «1950 онд ямар уялга абахагдана» гэж асуугаа нэн.

Тийхэднэ, би үг абаж, илгэж хэлэв: «15 хүсэтэй трактор бүхнээр зөөлөн хахаллада оруулхад 550 га элдүүлж, 5 процент нефтеродуктыг алмаха, гектар бүрнөө 120 пүүд ургаса хурааха явдал хангахагдана».

Трактористнууд миний дурдахлыг халуунаар дэмжэв. Удаан, бригадынгаа зүблөн дээр манай бригадынхид хүдэлмэрийн эрхм шаарай ба үндэр ургаса хураахын түлөө тракторна бригаданууд республиканска мурсысөөний үүсхэлдээ болох гэж шиндээд, республикын МТС-үүд бүх тракторна бригадануудта уртайгаар хандаан байна. Ийм мурсысөөний үүсхэлдээ болоод байхдаа, бригадынхид бүх хүсээ бүрдхэн, шинэ эршээтэйгээр хүдэлмэрийг уялгатай болоо нэн.

Полевой хүдэлмэрийн түрүүшн үдэрхөө бригадын трактористнуудай хооронд социалистическ мурсысөөн үргэнээр дэлгэрж, трактористнууд эхилхэн үндэр темптэйгээр ажаллахагдана. «Нормоо дүүргээгүйдөө машинаа буухагдана» гэжэн лозунгтайгоор тэднэр хүдэлмэрийг. АТЗ-НАТИ трактор дээр хүдэлмэрийг трактористнууд Игнат Трофимов, Афанасий Будников гэгшд 7 гектарай орондо халаан соогоо 10—12 гектар хахалдаг, трактористнууд Федор Тихонов, Вилу Федоров гэгшд ЧТЗ С—60 тракторар халаанайнгаа нормые ходоодо 120—140 процент дүүргэд байба. Тэршэлэн, трактористнууд Емельян Иванов, Федор Соколов гэгшд нүхдлөө гэгшдэггүй. Тэднэр халаан бүрдлөө 16—18 гектар газарта тарилга хэж, даалгавраа 1,5 дахинаар үлүүлэн дүүргэдэг нэн.

Биднэр үндэр темптэйгээр ажаллаханай ашаар бүх хүдэлмэрийнүүд арготехническэ хайн болзоор, тэр тоодо эртын борлогыг 150 процент, хахалгыг —140, тарилгыг —120, пар хахалгыг —1,5 дахинаар үлүүлэн дүүргэн ба 30 гектарта хартаахын тарилга хэйн байна. Ионин 20-ной мэдээгээр манай бригада тракторна хүдэлмэрийннөө жэлэй түсэб 70 процент дүүргэд байха юм.

Ийм амжалта иматгал тарьяан ажаллай бригадтай нигта барисаатайгаар ажаллаханай, ажаллай эмхидхэлыг хайнаар табинанай ба часай графикаар хүдэлмэрийнэй, трактористнууд, принципшүүд ба туналбарин хүдэлмэрийнлэгшдээ бэхжүүлхэнэй ба хүдэлмэрийг талмайнуудаа шуудланай ашаар туйлааби.

Миний бригада арготехническэ түрүү заабаринуудыг хэлбэршээгүйгөөр бэсүүлдэг. Трактористнууд газараа ходоодо 20—22 сантиметр гүнзэгтгөөр, предпослунгтай плугаар хахалдаг юм. Хабарай ороондо культурануудай тарилгыг үнэгэршээ жэлдэ хайнаар хахалдагдан, байгша ондо культувацлагдан ба борнойлогдон пар, намарай пар дээр хэйн байна.

Бригадынман трактористнууд МТС дотороо эгэн түрүн часай графикаар хүдэлмэрийг эхилдэг нэн. Манай трактористнууд халаа бүх тракторнуудай магнетонуудыг тооно шоройгоо хам-

гаалха арга түхээрлэн байгаа. Мүн тракторнуудайнгаа клапануудай коробконуудай хабхагта прорезиновэ прокладкатуудыг хэж, поршневой группын хүдэлсын болзорые 1,5 дахинаар хунаахан байна. Эдэ бүх хэмжээ-ябуулганууд тракторнуудыг элдэб эдэрэл хандаралгаа хамгаалдаг, мүн тэднэй хойнооо техническэ харууналгын болзорые богондохдог байна. Тракторнууд ба машинануудай хойнооо техническэ харууналгыг хоёр халаа-хын трактористнууд ба принципшүүд хамтаада хэж, энэндэ 1,5 часай орондо 45 минута хэрэглэдэг юм.

Тийхэдэ бригадын тоо бүрдхэлдэ Васильева трактористнуудай хүдэлмэрийг загунуудыг урилшалан хэмжэж тахалдаг. Ажаллай нимэ гурим хадаа тракторнуудай бүтээсэ 15—20 процент тэр дээршүүлдэг ба 15 процент хүрэгэр нефтеродуктыг алмаха явдал хангадаг байна.

Полевой хүдэлмэрийн эхилхэн-нэй хойшо машинануудай нэгшые эдэрэггүй, трактористнууд минута, секунд бүхнине үнэгтэлд тоолодог, тракторнуудаа сүүдхэдэ 20—22 час хүдэлдэг, борз-даада байхадан горючин хэдэг юм. Тийхын тулада горючин хэчин зорилгоор, керосинай бочкотой ба насостой тэргэ түхээрлэгдэн байна. Горючин ба түрхихэ тоно машинануудта хэчин урда тээ тэднине урилшалан шүүрдэгдэ-бди. Энэ хадаа тракторнуудай 22 гектар газар (зөөлөн хахаллада оруулхад) элдүүлдэг байхадан бэшэ, харин 30—35 гектар газар элдүүлхэн хойноо түрхихэ тоныгнэ нэлгэхэ арга-боломжо олгоно.

Ажалай бүтээсэ дээршүүлхын, горючин, түрхихэ тоно ба хүдэлмэрийн саг арбилхын түлөө эршэмтэйгээр тэмсээнэй ашаар № 8 манай тракторна бригадынхид хахалай поле-вой хүдэлмэрийн турша соо 3575 килограмм горючин ба түрхихэ тоно арбилан байна. Тийн, энэ арбилан горючяараа 3,5 үдэр соо хүдэлмэрийг, 217 гектар газар хахалхан байна.

Үнэгэршээ жэлдэ манай бригадын хүдэлмэрийг 17 партсез-дын нэрэмжэтэ колхоз тракторнуудаар элдүүлхэн 700 гектар газар дээрнээ муу бэш ургаса-га бүрнөө 13,3 центнер тарья хураагаа нэн. Колхозой правлен трактористнуудта хайн услови байгуулдаг. Жэшээнь, уужам зохид хоёр вагончигуудыг түхээр-жэ, тэрэн соо «Родина» радио-приемник тодхоон, библиотечкэ болон бусад культуна хэрэгсэл-нүүдээр хангаан байна. Мүн тракторна бригадта хайн шаанар-тай эдэ хоол, эрхм принципшүүд болон бусад туналбарин хүдэлмэрийнлэгшдээ үгэдэг.

Трактористнуудта үзүүлэгдэж байгаа колхозой үдэр бүрин ан-харал оролдогто хадаа хайн үр-дүн харуулаа. Тракторна брига-да хахалай тарилгын хүдэлмэ-рийнүүд ажалтатайгаар дүүргэд, мүнөө бог буртаг үбэнтэй, илан-гана үндэлэнг хягтай тэмсэхэ хүдэлмэрий хэжэ байна. Энэ зорилгоор, үндэлэнг хягтайг учас-тогуудыг дисковэ лучильнигуу-даар элдүүлжэ байна.

17 партсездын нэрэмжэтэ колхозой полинууд дээр тарьяан ургаса хайнаар гаража байна. Энэ хадаа трактористнуудыг тон хэсэр баярлуулдаг. Биднэр ком-байнууд, молотилканууд болон бусад машинануудай заабарил-гыг үнн хада дүүргэж, хураал-да түгсэ бэлдхэнхэйбди.

Республикын аймагуудта пар хахалгын ябаса тухай

БМАССР-ай хүдөө ажыхын Министерствын мэдээн 1950 оной июнин 25.

Аймагууд	Түсбэй дүүргэ-лэгшдэ (процент)
1. Закаменай	100,0
2. Байкало-Кударын	99,2
3. Кабанскын	96,0
4. Тунхэнэй	94,7
5. Иволгын	90,8
6. Прибайкальска	78,3
7. Сэлэнгын	75,5
8. Бичурын	74,7
9. Хэжэнгын	70,7
10. Тарбагатайн	70,1
11. Завитын	68,6
12. Завын	65,3
13. Хорин	57,7
14. Мухомовскай	57,2
15. Иручин	56,9
16. Таргын	54,0
17. Кудайн	43,9
18. Кяхтын	37,1
19. Курумканай	35,7
20. Баргажанай	29,0

Ажалай Герой (Сикгэдэ)

Социалистическ Ажалай Герой Ч. Б. Бадмаевай хүтэлбэрлэдэг тракторна бригада хахалай тарилгын бүх хүдэлмэрийнүүдэй түсэб ажалтатайгаар дүүргэж, Баргажанай МТС соо түрүү хуу-ри эзлэв.

Тус бригада тарилгата үнэгэр-лэн дар пар бэлдхэжэ эхилдэг, 441 гектар хахалга, түсбөө саг соонь дүүргэж. Мүнөө парайнгаа саашанхи элдүүлгыг үнэгэржэ байна. Трактористнууд Хубрак-ова, Ринчино, Обхорова гэгшд энэ жэлдэ илангана хайнаар хүдэлмэ-рилжэ байна.

Е. Цыренова.

Хэды болотор унжагайрхань бэ

Парай үнэгэрхэн хахалгын болзорой нэгэрлэнхэ наань, Сэлэнгын олонхи колхозууд энэ хүдэлмэрийн шамдуулаа тушаа шу-хала хэмжээ абанагуй. Аймагай 26 колхозой оройдоо 6-нь түсбөө дүүргэн байна. Гэбшье, Тель-манэй, Сталинэй, Ворошиловэй нэрэмжэтэ, «Улаан Үдэнгэ», «Социализм» колхозууд нэг удаа хахалхаараа хизаарлаад лэ, парые саашадан элдүүлхыг тушаа ямаршы анхарал табинагуй.

Олонхи колхозууд МТС-үүдтэ найдаад, пар хахаллада морин плугуудыг үшөө гаргаадуй бай-лауур.

Ерэхэ жэлдэ үндэр ургаса ху-раахыг хүсэлэн колхоз, МТС бүх-эн пар хахалха, тэрэнэй саашан-хи харууналгыг эмхидхэхэ хүдэл-мэрийнүүд саг болзор соонь, эр-хым шаанартайгаар үнэгэрхэ ёно-той.

В. Бадашкеев.

Муугаа мохоо плугта тохоно

Хэжэнгын МТС-эй № 7 трактор-на бригада пар хахалжа эхилээр үнн болоо. Гэбшье, өөдтэй юумэ хээгүй байха юм. Пар хахалга-да оройдоо 2 трактор ябадагд, нэгэннэ эдэрэд, найдаа ходо-мил байна. Нүүгэдэ трактористнэ гүйхэнөөр хахалжа, агротехникын заабаринуудыг эдбэн.

— Яахадаа гүйхэнөөр хахалнат? — гэжэ асуухада:

— Плугнай мохоодоно, — гэжэ бригадирнэ убайгүйгөөр харюу-садаг.

Ц. Буянтуев.

Тарилгата муугаар харууналга

«Путь Сталина» колхозой (Хо-ри) правлен тарилгын хойнооо харууналга хүдэлмэрийн хайнаар эмхидхэхэ тушаа ханалаа табина-гүй. Тиймнээ энэ колхозой тарил-гын зарим талмайнуудта бог бур-таг үбэн хэсэр ургажа байна. Гэбшье, буртаг үбнэ түүлгэ эндэ эмхидхэгдээдуй байнаар. Хэтэрх-дээ, колхозойн правлен тарьяан ажаллайнгаа бригадын бригадир нү-хэр Мункуевые харгы заабарил-гада гаргажархёо. Тэрэнэй эсэстэ тарилгын хойнооо харууналга хү-дэлмэрийн хэньшэ хүтэлбэрлэнгүй.

Б. Намжилон.

Генерал Макартурта Японитушаа Союзна Советдэ байгаа Советскэ түлөөлэгшын бэшэг

ТОКИО, июнин 24. (ТАСС). Мү-нөөдөр, Японитушаа Союзна Со-ветдэ СССР-хэ байгаа гэшүүн ге-нерал-лейтенант К. Деревянкин даалгаварар, тэрэнэй орлогшо полковник Поляшенко гэшэ Япо-нинн профсоюзуд, коммунистичес-кэ парти болон демократическа бу-сад организацинууд тушаа америк-канска эзэмдэлгын засагаархид болон Японско правительствын ябуулжа байлан шинэ репрессив-үүд тухайда бэшгые генерал Макартурта элгээбэ.

Тэрэ бэшгэй текстн доро тун-халгадан:

«Японско правительство болбол японско арадай дунда демократи-ческа тенденцинуудэй нэгэн боло-хо ба бэхжэхэ явдалдахи бүхы наалтануудыг усадхаа ёһотой. Үгын, шажанай ба ухаан бодолой сүлөө, мүн тэршэлэн хүнүүдэй гол эрхэнүүдэ хүндлэхэ явдал тог-тоогдох юм» гэжэ США-гэй, Ве-ликобританин, Италидай ба СССР-эй Правительствонууд Потсдамска деклараци соо мэдүүлэн байгаа.

Потсдамска Конференциин энэ декларацитай зохилдуулан, шуха-ла шийдхээринууд Дальневосто-чно Комиссар баталан абгаан байгаа. «Капитуляциин хүлээр Японитушаа ябуулха гол политика тухай» 1947 оной июнин 19-дэ абгаан шийдхээрнэ соогоо Дальне-восточно Комисси болбол «...суг-лаануудыг хэжэ ба асуудалуудыг үргэн зоной зүбшэн хэлсэхэ эрх-тэйгээр демократическа политичес-кэ партинуудыг байгуулгыг үргэл-хэхэ...» шухала тухай директивныг эзэмдэлгын засагаархид үгэнэ байгаа. «Профессиональна союзууд суглаанай, үгын болон хэлбэлэй сүлөөнэй эрхтэй байха ёһотой...», мүн тэднээ «...политическэ ажал-ябуулгада хабаадалсаа ба политическэ партинуудыг дэмжэхэ яба-дал зүбшөөрлэхэ ёһотой» гэжэ «Японско профессиональна сою-зуудыг эмхидхэлгын принципүүд» тухай 1946 оной декабрин 6-да абгаан Дальневосточно Комис-син нүүгэдэ шийдхэбэри соонь хэлэгдэнэ.

Эдэ шийдхэбэринуудыг бэлүүл-жэ хадаа Главнокомандующийн ба тэрэндэ мэдэлтэй эзэмдэлгын за-сагаархинай уялга мүн болоно. Гэ-бшье, хүлээр жэлнүүдэй практика дээрнээ харахада, Главнокоман-дующи ба эзэмдэлгын засагаархин болбол союзна державануудай дээр дурсагдан хамтын шийдхэбэ-ринүүдэ эдбэн Японско прави-тельствын антидемократическа хэм жээ-ябуулгануудта эсэргүүсээгүй байхаа гадна, мүн тиймэ хэм-жээ-ябуулгануудыг үргэдхэдэ бай-гаа. Гэхтэй гадна, хэдэн олон ушарта Главнокомандующи болбол Японитушаа союзинуудай зүб-шөөрлэн политикада эсэргүү хэм-жэжүүдэ Японско правительство-да сэхэ дуралхадаг байгаа.

Советскэ түлөөлэгшд болбол американска эзэмдэлгын засагаар-хинай болон Японско правительст-вын зүгнөө Японидо ябуулдажа байгаа антидемократическа хэм жээ-ябуулгануудай олон тоото ба-рымтануудыг Дальневосточно Ко-миссида, Союзна Советдэ хэйн мэдүүлгэнүүд соогоо, Главноко-мандующида бэшэн тусхайта бэ-шүүд соогоо нэгэнтэ бэшэ дурда-лан байна. Главнокомандующийн июнин 22-ой директив ба забас-товконуудта хабаадаха болон пра-вительствотай коллективн хэлсээ-нүүдэ хэжэ явдалыг гүрэнэй эми зургаануудай болон предприя-тинуудай хүдэлмэрийнлэгшд ба алба-хаагшадта хорихо тухай Японско правительство 1948 оной июнин 31-эй указ, мүн тэршэлэн личнэ составай хэрэгүүдэ эрхилхэ япон-ско Гүрэнэй управлениин 1949 оной сентябрин 17-ой үгнэй тогтоол хадаа капитуляциин хүлээр Японитушаа ябуулха гол полити-ка тухай ба японско профессио-нальна союзуудыг эмхидхэлгын принципүүд тухай Дальневосточно Комиссин дээр дурсагдан шийдхэбэринуудтэ эсэргүүсэжэ гэ-жэ СССР-хэ Японитушаа Союзна Советдэ Гүшүүнэй 1948 оной ав-густын 28-ай мэдүүлгэ соо, мүн Дальневосточно Комиссида СССР-эй түлөөлэгшын 1950 оной янва-рин 5-най мэдүүлгэ соо хэлэгдэнэ байна. Главнокомандующийн ди-рективнээ үндэнэ абгаан Японско правительствын эдэ актууд хадаа забастовконуудта хабаадаха болон правительствотай коллективн хэл-сээнүүдэ хэжэ явдалыг гүрэнэй эми зургаануудай болон пред-приятинуудай албахаагшад ба хү-дэлмэрийнлэгшд гансахан хорихон тэды бэшэ, харин тэднэй бүхы по-литическэ эрхэнүүдэнь хаана. Эдэ захиралтануудай эсэстэ, поли-тическэ партинууд ба организаци-нуудыг дэмжэхэ ба шүүмжэлхэ

ябадал, тэднэй хүтэлбэрлэгшдэй тоодо байха ябадал, мүнөөнэй кабинетны шүүмжэлхэ, ямар нэгэн организацие тарааха гү, али гү-рэнэй ямар нэгэн чиновнигыг хү-дэлмэрийнөө гаргаха тухай эрилтэ хэжэ ябадал, политическэ кампани-нуудта хабаадаха, демонстраци-нууд ба митингүүдэ эмхидхэхэ, партийна хэлбэлэй номуудыг гар-гаха гү, али тарааха явдал, үгэ хэлэхэ ба өөрынөө политическэ наалтануудыг мэдүүлхэ явдал, по-литическэ темээр номуудыг болон статьянуудыг бэшэхэ явдал гэжэ мэтэнүүд хоёрноо үлүүтэй миллион тооной хүнүүдтэй, тэрэ тоодо 600.000 гаран түмэрзаймхидтай, 500.000 багшанартай ба бусадтай байлан гүрэнэй болон олонинтын предприятинууд ба эми зургаа-нуудай хүдэлмэрийнлэгшдэй проф-союзудай хэлхээ холбооной совет-тэ нэгдхэгдэнэ бүхы ажаллаха хоригдоно. Энэ тогтоолыг эдбэн-нэй түлөө 3 жэл хүрээр болзоороо түрмэдэ хааха ба 100 мянган иен хэмжээтэй яла түлэхэ гэжэ зана-на.

Саашан, 1949 оной декабрин 21-дэ хэйн мэдүүлгэ соогоо СССР-хэ Японитушаа Союзна Советдэ Гүшүүн хадаа үргэн хэсэр полицей-скэ репрессив хэжэ байлан, митинг-үүд болон демонстрацинуудта хабаадагшдыг полициин хатуу шэрүүнээр хүсэрхэн даража байлан тухай, профсоюзудай хүтэлбэ-рилэгшдэ болон прогрессивнэ бо-долтой хүнүүдэ нинтэ олоорн арестовалжа байлан тухай, тэршэл-эн профсоюзуд болон олонинтын бусад организацинуудай хуулгата ажал-ябуулгыг хорихон тухай хэ-дэн олон баримтануудыг Союзна Советдэ анхаралда хүргэнэ бай-гаа. 1949 оной сентябрин 9-дэ, өөрынөө эргэнүүдтэ 500.000 хү-нүүдэ нэгдхэхэ байлан «корейскэ резидентүүдэй лигыг» ба «ко-рейскэ демократическа залуушу-лай федерации» полициин хүсэр-хэн даралга ба 1949 оной майн 30-да, Токиодо хүдэлмэрийнлэгшд эб найрамдалтай демонстрацие хүсэр-хэн даралга (тийхэдэ энэ де-монстрациин зуугаад хабаадаг-шад шархатуулагдан ба зо-боогдон байгаа) мүн 1949 оной июнин 14-дэ Хироси-мада булад шудхалгын за-волой хүдэлмэрийнлэгшдэ полициин хүсэрхэн дараан ябадал, тэрэнэй эсэстэ 9 хүдэлмэрийнлэгшд хүндэр ба 325 хүдэлмэрийнлэгшд хүнгэнөөр шархатаан байна, гэхэ эсгээр демок-ратическа организацинуудыг мур-дэн хабшан баримтанууд советскэ түлөөлэгшын мэдүүлгэ соо хэлэгдэнэ байгаа. Японско прави-тельствын ба американска эзэм-дэлгын засагаархинай нимэ хэм-жээ-ябуулганууд хадаа японско арадай демократическа наада за-хын сүлөөнүүдэ болон политичес-кэ эрхэнүүдэ дараха гэжэн зорил-готой, тэрэ хадаа капитуляци бо-лотой Японидо байлан фашистка гурмуудыг нэгэнэн бодохоо яба-дал сэхэ абаашана гэжэ тэрэ мэдүүлгэ соо мүн лэ заагдан байха юм. Японско правительст-вын дээрэ заагдан антидемокра-тическа бүхы хэмжээ-ябуулгану-удыг Японидохи демократическа эрх сүлөөнүүдэ ханаха ба усад-хаха явдалда шэлүүлэгдэн то-дорхой политическэ бэлүүлхын ту-ла ябуулгадан байгаа гэжэ Япо-нидо болон хүлээр үгын событи-нууд харуулба. Союзна гүрэнүүдэй хоорондоо зүбшэлэн абгаан дурса-гдан шийдхэбэринуудыг Японско правительство зүгнөө эдбэжэ байгаа явдалнуудыг арилгаха та-лаар американска эзэмдэлгын за-сагаархид ямаршы хэмжээнүүдэ абаагүй байхаа гадна, тэднэр өөндөө тингээ эдбэлгын үүсхэг-шдэн ба зоригжуулагшдын бо-лоон байна. Главнокомандую-щийн 1946 оной январин 4-эй ди-рективнээ энэ үндэнэтэй хорилто-нууд ба хизаралтануудыг япон-ско коммунистическэ партиин хү-тэлбэрлэхэ 24 ажал-ябуулгад тушаа хэрэглэхэ гэжэн директивныг энэ оной июнин 6-да Главно-командующи Японин премьер-Министртэ үгэбэ. Гэхтэй хам-та Главнокомандующийн 1946 оной январин — 4-нэй заагдан директивнээ хадаа японско агрес-син гол эмхидхэлгшын болохо элб-хитэ милитаристнууд ба ультрана-ционалистнуудта эсэргүү шэлүү-лэгдэн байланин мэдээжэ бай-на. Энэ агресцие бэлдхэхэ үсдөө тэднэр японско коммунистическэ организацинуудыг хашан мурдэ-лэн ба японско коммунистическэ партине хорихо явдалыг бэс-лүүлэн байна. Энэ оной ию-нин 7-до Главнокомандую-щийн хадаа тэдэ хорилто-нууд болон хизаралтануудыг японско коммунистическэ партиин центральна орган «Акахага» газе-тын харюусалгата 17 хүдэлмэрийн-лэгшд тушаа хэрэглэхэ Японско правительствода дуралхан бай-гаа.

Эдэ директивнуудэй үндэнэ хуури дээрэ, Японско правительст-во хадаа японско арадай хуудтай ёһоор хунгаан парламентын 7 гү-шүүдэй парламентын хүдэлмэрийг хабаадахыг хорихон байна. Ямар нэгэн политическэ, олонинтын гү, али гүрэнэй ажал-ябуулгыг эрхил-хэ, номуудыг хэлбэхэ гү, али но-муудыг дахин хэлбэхэ, хэлбэлдэ бэшэхэ гэхэ мэтыг дээрэ заагдан бүхы шюуруудта хорихо. Тиймэ-нээ Главнокомандующийн дурса-дан директивнүүдээр хэлэгдэнэ-н бүхы шюурууд политическэ болон гражданска юрын эрхнүү-дэ захиргаанай гурмаар хуудтай бусаар хаагдан байна. Эдэ хэмжээ-ябуулгануудын зарим шюуруудта эсэргүү, тэршэлэн Японинн коммунистическэ партиин бүхы ажал-ябуулгада эсэргүү хэ-рэглэгдэг байланин Главноко-мандующи болон Японско прави-тельствэ ноюнагуй. Гэбшье, ком-партиин ажал-ябуулганы японско милитаризмда ба реакцида эсэрг-үү, японско арадай демократичес-ка эрхэнүүдэ ба Японинн нацио-нальна бээ даанхай байдалыг хамгаалха явдалда шэлүүлэгдэн-хэй ба Японитушаа союзна дер-жавануудай соносхон политикта да зүршэхэгүй байхаа гадна, Японинэ демилгизацилха ба де-мократизацилха тушаа дурса-дан политикын зорилгонуудта бүрин таарана гэжэ хайнаар ойл-годоно.

Американска эзэмдэлгын заса-гаархинай ба Японско правительст-вын ябуулжа байгаа антидемо-кратическа хэмжээ-ябуулгануудыг Японинн демократическа кругуу-дай ёһотой эбүүрхэл үүсхэнэ. Заагдан хэмжээ-ябуулгануудта эсэргүү демократическа үргэн кру-гуудай хүдэллөө дараха арга бо-ломжые өөртөө хангахын тула, японско засагаархин хадаа Гла-внокомандующийн директивны ёһоор бүхы орон дотор нинтын, суглаанууд, митингүүд болон жагсаалнуудыг тогтоогдоогүй ху-гасаагаар хорихо, японско мили-таристнуудай эзэрхэлгын үдэл байлан шынги полицейскэ ёһо жу-рамые тогтоохон байна.

Главнокомандующийн энэ оной июнин 6 ба 7-ой заагдан дирек-тивнүүд, тэршэлэн тэдэн дээрэ үндэнэлэн Японско правительст-вын ябуулгануудын японско ара-да демократическа эрхэнүүд ба сү-лөөнүүдэ, тусгаарлал политическэ партинууд болон демократи-ческа хэлбэлэй оргонуудай наадгүй ажал-ябуулгыг хангаан Потсдам-ска декларациин заабаринуудыг ба Дальневосточно Комиссин ди-рективнүүдэ бүдүүлгээр эдбэнэ ябадал болоно гэжэ эдэ бүгдэ гэршэлнэ. Эзэмдэлгын засагаархи-н ба тэднэй хиналта доро байгаа. Японско правительство өөрынөө антидемократическа политикыг, ябуулха үдөө, Японинэ демокра-тизациялха тухай зүбшэлэн абга-нан дээрэ дурсагдан шийдхэбэ-ринүүдэ даалда бэшээр эдбэжэ, полицейскэ аашын эгэн бүдүүлг муухай хэмжээнүүдэ хэрэглэдэ болоо. Тиймэ политика хадаа Японидо демократическа бүхы ор-ганизацинуудай тогтон байха яба-далда сэхэ аюул ушаруула. Тийн тэрэн Японин милитаристическэ агресцие круугата горьтой ту-наамжа боложо үгэнэ.

СССР-хэ Японитушаа Союзна Советдэ Гүшүүн генерал-лейтенант Деревянкин даалгаварар би доро дурсагданай зүйлыг бэлүүлхыг эршэбэ:

1. Политическэ ба нинтын ажал-ябуулгыг эрхилхэ хуулгата эрх-үүдэнь японско коммунистическэ партиин хүтэлбэрлэхэ ажал-ябуу-лагшадта хааган, тэршэлэн Япо-нинэ демократизацилха тухай Дальневосточно Комиссин шийд-хэбэрлүүдэ ба Потсдамска дек-ларацие эдбэн Главнокоман-дующийн энэ оной июнин 6 ба 7-ой директивнүүдэ тэршэлэн тэдэн дээрэ үндэнэлэгдэн Японско правительствын бүхы захиралтануудыг дары болоуула.

2. Полицейскэ аашыг дары зог-соохыг ба профсоюзудай болон демократическа бусад организаци-нуудай ажал-ябуулгыг дараха яба-далыг гаргахагүй байхыг, тэршэл-эн профсоюзудай хүтэлбэрлэгш-д болон демократическа бусад ажал-ябуулгад тушаа хашалта мурдэлгүнүүдэ дары зогсоохыг ба полицейскэ хэлбэлдэ ба арестну-удыг хэйн гэмтэ шюуруудыг хэ-лэхыг Японско правительствонаа эрхэ.

Японитушаа Союзна Советдэ адресовалгашан Японско Комму-нистическэ Партиин Центральна Саг зуурын хүтэлбэрин полициин текстые Таида энэгээр элгээбэ.

Ярууны аймагай Молотовой нэрэмжэтэ колхозой гэшүүд колхозойнгоо тогтооор 20 жэл гүйсэлхэнэй ойн баярыг хайнаар үргэнөөр тэмдгэлэ. Болхэ болбол гол шухала хүдэлмэрийнүүдэ механизация асуудалда эхээн анхарал табина.

«БҮРЯТ-МОНГОЛЫН ҮНЭН»
2, 1950 оной июнин 23

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Колхозой зоотехник Давзан Даминмаев артелиингээ гэшүүдтэ электричествоар унса хааха алхарт тухай хөөржэ байна.
О. Березников фото.

Гансал эрхим шанартай продукци бүтээн гаргаха гээшэ манай уялга

☆☆

☆

Түрүүшүүлэй дүй дүршэл дэмжэгдэнэ

Үйлдвэрлэл гаргадаг продукцияг шанаарай хайжаруулаха талаар социалистическэ мурьсөөндэ предприятия бүхэнэй хүдэлмэришд эдбхитэйгээр хабаадалсана, үйлдвэрлэл дээрэ, голлодо гаргаха ябадалыг эрд шүүд усадхана.

БМАССР-эй 25 жэлэй ойн нэрэмжэтэ сэбн фабрикада байгша оной хоёрдох кварталай эхээр муу шанартайгаар сэбн нэхээ ушарнууд гаргалан байгаа.

Энэ дутагдалаа дары усадханы тула фабрикын дирекци таараха хэмжээнүүдэе абажа эхилээ. Цех бүхэндэ үйлдвэрлэл суглаанууд үнэргэгдөө. Тэндэ продукцияг шанаарай хайжаруулаха асуудалаар олон хүнүүд үгэ хэлжэ, өөһэднүүгөө наамжаануудыг дураахана байла. Гадна, сэбн угаагша, будалгын процессууд үнэргэгдэнэ хубилгагдаа.

Иймэнүүд хэмжээ-ябуулануудыг үнэргэгдэе, сэбн муугаар будагдаха гү, али ондоо нэгэ дутагдалууд зарим үдэрнүүдтэ үшөөл гардаг байла.

Иймэнэе фабрикын партийна организаци түбхын түрүүндэ бүхы коммунистуудай, инженерно-тех-

ническэ хүдэлмэрилэгшэдэй урда гансал эрхим шанаарай продукци гаргаха эрилтэ табыа. Партийна суглаан дээрэ бэлэн болгондон товарай цехын начальник нүхэр Риктерэй продукциин шанаарай түлөө ямараар оролдожо байхан тухай тоосоо шагнахан байла.

Партийна суглаан сэбн угаагша, хатаалга ба утгогдалгаар технологическа заабарине наринаар сахиха талаар нүхэр Риктерэе уялгаа. Мүн энэ суглаанай хүлээр цех бүхэндэ продукцияг шанаарай түлөө мурьсөөн улам шангадаа. Тини, сэбн нэхэдэг цехын коллектив дэхин сортын продукцияг гаргалгыг түсбөөр хараалагдахан 92 процентын орондо 98 процент хүргэжэ шадаба.

Стахановецүүд — сэбн нэхэшэд нүхэд Афанасьева, Сомова ба бусад халаан бүхэнэйгөө нормонуудыг 180 процент дүүргэжэ зуураа, гансал эрхим шанаарай продукци үгэнэ. Мүнөө эдэ түрүүшүүлэй түрүү дүй дүршэлүүд бүтэдн шадабари болгодожо байна.

А. Федоренко.

Хубилалта хэхэ хэрэгтэй

БМАССР-эй нутагай промышленностин Министрствын «Металлоширпотреб» заводтэ республикын ажалшадта зориулагдан үргэн хэрэглэлэй элдэб амхартанууд үйлдвэрлэгдэнэ.

Эндэ социалистическэ мурьсөөн муу бэшэр ябуулагдажа, үйлдвэрлэл түсбүүд нара бүридэ дүүргэгдэжэ байна. Тээд, тэдэ амхартануудай зариманин муу шанартайгаар бүтээгдэнэ.

Амхартануудыг бүтээдэг цехын начальник нүхэр Исаев, мастер нүхэр Кочкин гэгшэд хүлшын наринаар продукцияг гаргалгыг шанаарта багаар анхаралаа хандуулаа. Ведро, таз гэхэ мэтэ амхартануудай баруулинууд муугаар таблагдана. Тинхэдэ, муугаар шэрдэгдэсэн дээрэнэ уһа хэхэдэ гоожодог байха юм.

«Металлоширпотреб» заводой дирекци республикын ажалшадта гансал эрхим шанаарай продукци гаргалгыг хангаха уялгатай байханаа мэдэжэ, хүдэлмэришд шанаарай талаар эрд хубилалта хэхэ ёһотой.

К. Пашнев.

Шанаарай хойноһоо тэмсээнгүй

Бурмонкоопинсоюзай «Труд» гэжэ олоборилгын артельдэ шанаарай продукци үйлдвэрлэхэ талаар үүсхэл оролдолго гаргалдаггүй. Тинмэнэнь, ололдолгын хүнүүдхэ абхан захилануудыг ололдо хайша хэрэгээр хандана.

Би тус артельдэ пальтоого болон болгохыг үргэн байгаа. Тээд, тэрэнэнь абхын тула хэдэн үдэр удаагаар мастерской руун харгылхан байла. Аяар хахад нара үргэнхэн хойно пальтоонин бэлэн болоо. Тинхэдэ, хойто хархайгаараа доторны халагдаагүй, нэгэ хормойнь досоошоо, нүгөөднэ газашаа талалдашанхай, хамсын утгогша талалдашан байгаа. Иймэ муу шанартайгаар заагдалхан пальтоого абахагүй баатай болоо.

Артелиин оёдолгой цехыг даахы нүхэр Шульгина гэшын хүтэлбэри доро пальтоонин «заагдалхан» байгаа.

Иймэ ушарнууд тус артельдэ нэгтэ бэшэ гарадаг байна. Үнэргэгшэ үбэл нүхэр Шульгина мастер Деятлова гэгшэтэй хамта граждандин Безанов гэгшэнэ үбэлэй пальто оёхо захил абаад, нэгэ хормойнь нүгөөднөөнь 7 сантиметр ботонор оёжорхой.

В. Евлахов.

Өөрын тамгатайшуул олошорно

Ленинэй орденото паровозоватонно заводой хүдэлмэрилэгшэд түмэрзаймайхидэй бүхэсоюзна үдэртэ зориулан шэнэ уялануудыг абанхай. Тэдэнэр социалистическэ мурьсөөнэй долине улам эршэдхэжэ байна.

Заводой цехүүдэй коллективүүд бүтэн гаргадаг продукцияг шанаарай хайжаруулаха талаар эрхэм гол анхаралаа хандуула, бүхы шадабари мэргэжэлэе гаргана.

Манай цехын хүдэлмэрилэгшэд паровозоватоннуудыг бүтээгшэд ба заагдалагшад байхан тулааа түмэрзаймайхидэй хайндзые гансал эрхим шанаарай продукци үйлдвэрлэл утгахын түлөө эрд шүүд тэмсэжэ байна, — гэжэ инструментальна цехын партгор нүхэр Сароченко мэдүүлнэ.

Тус цехын хүдэлмэрилэгшэдэ станковска ажал элээр харагдана. Стахановец нүхэр Романов орёоньһото хоёр станок дээрэ хүдэлмэрилжэ, нормого үдэр бүрн 270—300 процент дүүргэнэ. Тэрэ бүтээгшэ детальдаа өөрынгөө тамга со-

хёод, шалгалтагүйгөөр сэхэ складта тушаана. Эндэ өөрын тамгатай болон станковска — СССР-эй Верховно Советэй депутат нүхэр Е. Г. Курочкин түрүүтэй хэдэн олоороо тоологдоно.

Мастер Забгавай хүтэлбэрилдэг кузнечн отделениин түмэрзай дарахуул үйлдвэрлэлнөө бүтээсээрше, продукцияг шанаарай хайжаруулаха талаар эрхэм жэшээ харуулна.

Нормого 2—3 дахин дүүргэд, голлодо гаргаа наа амжалта бэш гэшэ. Манай дархашуул продукцияг шанаарай хайжаруулаха талаар үргэнхэн түлөө эхэхэн оролдолго гаргана. Бээ бээдэ тулалдана. Түмэрзаймайхидэй үдэрыг хүдэлмэрилэгшэе голлодо гаргангүйгөөр утгахы зорилго урдаа табинхайбди, — гэжэ нүхэр Забгав хөөрнэ.

Ингэжэ, энэ цехтэ продукцияг шанаар хайжаруулагда парти ба правительствээр табидаг зорилгонууд бодото дээрэ бэлүүлэгдэжэ байна.

Б. Дашев.

Гурбан фермэмнай гүрэнэй түсэб дүүргэбэ

Манай колхозой гүшүүд ашар түмэтэ малажалыг хүжөөхэ гурбан жэлэй ба моринаягыг хүжөөхэ хоёр жэлэй түсбүүдэе нэрэтэй түрэтэйгөөр дүүргэхын түлөө эршэтэйгээр тэмсэ, адуу малай тоо толгойг нилээд олошоруулжа байна. Ионинин нэгэнэй мэдэгээр МТФ, ОФ ба мориной товарна фермэ 1950 оной гүрэнэй түсбүүдэе дүүргэнэ, үлүүлэ дүүргэнэ байха юм. Тинхэдэ га-

хайн ба шубуунай фермэнүүдэй хүдэлмэрилэгшэд түсбөөр түргэнөөр дүүргэхэ хэмжээнүүдэе абажа байна.

Колхозно малаймнай тоо толгойн олошорхой хамта, мүн тэдэнэй үлүлтэр хайжарна. МТФ-гэй дэргэдэ симментальска үлүлтэрэй 100 гаран толгой үхэрэй фермэ, мүн ОФ-гэй дэргэдэ 500 гаран меринаос хонидтой отара бин.

Малажалай хүдэлмэрилэгшэдэй дунда социалистическэ мурьсөөн урдынхихаа улам үргэнөөр дэлгэрүүлэгдэнхэй. Тэрэ мурьсөөндэ малшад Цыцыков, Цынынов, Доржиева, Цыдемилова ба бусад түрүүлжэ ябана.

Ц. Жимбеев.

Зэдын аймагай «Социализм» колхозой түрүүлэгшэе орлошо.

Аркадий ЭСХЕЛЬ

Чувашска арадай поэт

МАНАЙ ТОСХОНОЙ МИЧУРИНЕЦ

Үндэр хайхан модод доро саводой үр жэмсээр бүрхөөгдэн зогсохы харааб. Мандаха нарые номито сад соо угтадагшин Магтаал боложо дуун соом мүнөө эдэлэг лэ.

Арюун шүүдэрээр угаагдахан жэмсэ бүхэн Алтан наранай дунал доро гэрэлтш, ...Ажалдаа дуралдаг үбэн ажалайнгаа замаар Арбин элбэг жэмсээ хайхашаан алхална.

Олые энэ хүн хөөрэхэ байгаа, Одоо тээд үбгэжөөл үгэтэйл, Мичурин саводой нургаал шудалбашы өөртэйнь Мэдэлсэн танилсан үрдөөгүйдөө халагладаг

Тээд мүнөө наратай түрэл тосхондоо Тэрэнэй ургуулааша жэмсэтэ мододыс бөөмэйлнэл, Модон бүхэнһөө мянгаад, мянгаад жэмсүүд Монсойлдон хаража, мэдэлсэн мийлэнзэн ханжалал.

Баяртайхан ашань мүшөр хүдэлгэн эрэхэдэ: —Баабай шамайе дуудана...— гэжэ дуулгана. Урма зоригтой үбэн нууриһаа бодожо, Уран хурдан хубуус гэгэн хайшаана.

Зүргэ субисаар сад соогуур ябахадань Зүргэнийн сохилж, алахынь яруулаба. Хурса харасатай сэрэгтэй хүнэй байхыс Холлоһо хаража, этигээс ядан маргана.

Хүдэр бээтэй сээр сэлмэг хубуунинь Хүндтэ айлалдаа айнаар эрээд зогсобол,

...Зургаан арюун жэмсэ—зургаан хубуудыс Зоригтой баатараар Эхэ орондоо ургуулаал.

Эгээл сэсэн мастер зог татан зогсоод, Эрхим хайхан хэрэгэ энхэрүүгээр шэртэнэ. Тэмсэлээр олоһон жаргал шэнги жэмсүүд Тэдэнэй толгойе тойрон хүрэлэн ганхана.

Шэмэтэ хайхан үрэтэй модыс Шэдтэй шэнгээр дуран соогоо ургуулаа. Эгээл амтатай эгээл хайхан жэмсүүд Эхэ баян орон соогуураа эльгээгээ.

Гойшара хэжэг дүүрэн урасхалаар Горхолож жэмсээс урдан байхан үлгөөгүүр, Хубуудтэ посылка эльгэн байхадна эсэгэн Хүхюун омогоор нимэ үгэнүүдэс бэшбэ:

«Ажал хэжэ наһанайнгаа жэлнүүдэс үдэшөө, Арбин ехэ золоо дүүрээр эдэлээб. Энэ садаа наринаар хамгаалан сахихыс Эсэгэтай тандаа этгэн захиаб: Хаанашыс ябахадна, инаг хубуудин,

Хамагай Эсэгын нэрэ түрэдэ хүрэгтэ... Наһанайнгаа, һүүлшын захыа үгэнэ шэнгээр Нарата августда тэрэ тингэжэ бэшбэ. Энэгээрээ үбэн ханаагаа дүүрээгүй.

Элүүр бээтэй, хүдэр дорюун тэрэ үбэн, Үүрэй арюун тунгатайнаа эхилжэ. Үнэтэй долоодохи бэлгээ бэлдэжэ Хэтын жаргалай гулмат болошо Кремльдэ, Сталиндэ бэшгэтгээр эльгээгээ нэн.

Ч. ЦЫДЕНДАМБАЕВ оршуулаба.

Кяхтадахи музей*)

Д. МАДАСОН

— В. С. Моллесон натуралист, уранзурааша хүн байгаа. Эдэ олон амтануудыг олохо асараад, мануухай (чучело) хэхэдэ, тэдэ ангууд ба амтадай ямар түхэлтэй, абарн зантай байхынь харуулаха гэжэ оролдог байхан юм. Энэ нуурай шубуудыс харагты. Ута үдхэн хулаһан, урандуур соо буха шубуун, шубагандай хоёр бүри харагдахаар бэшэр нууна, сусгагалан поитон шабар соогуур хорхой сохо бэлэрэн гүйжэ ябана, абанан мурьны шабар дээрэ эржэжэ харагдана. Ой хубын, нугын, талын шубууд барандаа шахуу суглуулагдалан байха. Моллесоной асархан уурхайнууд үндэгтэйгөө энэ байна, — гэжэ экскурсовод хэлэнэ.

— Энэ хониншой шэнээн ямар шубуун гэшэбэ?

— Эдэшин талын шубууд: тоодог, тухариуны дэринэн ногоон соогуур нууна бишу. Саанаханань тарбаган, зумбараанууд нүхэн дээрэ тозуули шэнгээр шохойлдон нууна. Энэ заахан хулгана хара на түг? Иймэ бээтэй хулгана эрдэмтэндэ мэдэгдэггүй байгаа юм. Энэ хулгана, энэ заахан шохорлогон хоёрыс эрдэмтэндэ мэдүүлгэ нэйнгээ түлөө Моллесон географическа обществоһоо бага алтан медаль шан абаа нэн.

Энэ карта дээрэ зураатай байгаша манай Байкал нуур гэшэ. Олонхи хүнүүд энэ нуурыс далай гэдэг. Энэньшэ буруу бэшэ юм. Юуб гэхэдэ, Байкаллаа гүнзгэ нуур дэлхэй дээрэ үгы. Гадна, уһаараа зарим дотор далайнууднаа ехэ юм. Байкалыс амиды музей гэгшэдэг. Энэ витринэ соохин амтануудыс харагты. Эдэ амтадай, ургамалнуудай хахаднаа олоһын ганса Байкалда байдаг, бэшэ тээ хаанашыс байлаггүй. Энэ заахан тоһон жараахай (толомьянка) гансал Байкалда байдаг, энэ зааган бусад заагдал шэнгээр түрлэгдэггүй, харин амиды хубуудыс гаргадаг. Хубуу гаргаһаар лэ үхшэдэг юм.

— Энэ яагаа һонин амтан гэшэб? зааган гү, али ан гү?— гэжэ нарынхан хоолойтой хурагша басан хураа.

— Энэтнай далайн ан гэшэ. Нэрэнь «хаб зааган». Энэтнай хуулааг өөрынгөө хууер (нуеер) эдэлүүлдэг. Энэтэй түрэл амтан мурьһытэ далайдаа ябадаг. Хэнтнай тэрэнэй нэрэ мэдэгдэб?

— Морж, — гэжэ нэгэ хубуун хэлбэ.

— Бата юу хэлэб гэжэ хэлбэш. Моржинын хоёр ехэ ноёотой бэшэ наа? Энэнь шэнги тольон гэжэ нэрэтэй амтадай ябадаг бэшэ аал, — гэжэ ягаа улаан шарайтай басан хуулаа, гэгтэ класс соогоо бэшэб гэжэ мэдэхэдэ бүри ур улаан болошоо.

— Зүб! Зүб! Энэтнай тольонтой дутын түрлүүл. Үхбүүд, энэ омул, халаан, сурхай, гутаар... — гэжэ экскурсовод олон заагалай нэрэ хэлбэ, — манай Байкалда 336 уһа мүнүнүүд ородог юм. Эдэ уһа мүнүнүүдээр олон янзын заагалад ябадаг. Энэ карта дээрэ заагалай заводууд байна. Советскэ засагай тогтоодыг эдэ заводууд үгы байгаа. Мүнөө заагалаад урдынхы шэнги муу онгосоор, халаар заагалашад бэшэ, харин хайн пароход катернуудаар ачаадаг. Зургад дээрэ заагалашад элдэб ажал харуулагдаа...

«БМАССР-эй физико-географическа байдалыс тодорхойлоло» гэжэ таһаг соо орохотой сасуу БМАССР-эй орографическа ехэн карта харагдана. Энэ карта дээрэ хада ууланууд, нуур мүнүнүүд эли тодоор харагдана. Мүн халын үдэрыс, нуурай гүнзгыс метрээр харуулан тоонууд бин. Хажуудань зэргэлдэ газарай хүрхрэнэй карта дэлгэгдэнхэй. Картын доогуурны газарай элдэб хүрхрэн — элһэн, хара шорой, хужар гэхэ мэтнүүд бодотоороо табяатай. Гадна, олон зурагуд гол мүнүнүүдэй утыс харуулаа. Сэлэнэ 1206 км. утгай, энэньшэнь манай республика соогуур 419 километрын гарана. Сүхэ—765, Хелго—747, Зэ—480, Темник—230, Удэ—405, Гээдэ Ангара—640, Баргажан—704 километр утгай. Мүн манай республикын байгалинын байдал жэлэй дүрбэн сагаар харуулагдаа. Кяхтын метеорологическа станцин хэдэн олон жэлэй мэдээлэл энэ суглуулагдахай.

Энэ таһаг соо мүн палеонтологин зүйлнүүд бин. Урдань ябанан мамонтын, үлһинг насорогой, шулуун хусын, ялан гүрөөһнэй ба бусад томо боло ангуудай яланууд табяатай.

Мүн манай республика соо хаага үзэгдэлгээр ээрэнэй, ехэ хайхан ягаабтар үнгэтэй фламнино, саджа шубуудай мануулинууд байна.

Археологин таһаг. Энэнь соо, манай БМАССР-тэ хүнэй бин болохо хиллэн, тэрэ хило сагай

*) Үргэлжлэл. Эхилинь манай газетин 123-дахы номерто.

шулуун зэмсэгтэ үсын зоной; шэнэ шулуун зэмсэгтэ үсын хүн зоной; хүлэр ба түмэр зэмсэгтэ үсын зоной эдлэжэ байхан зэмсэг хэрэгсэлүүд — зэбэ, нүхэ, шэмэглэд, хутага ба бусад харуулагдаа. Энэ харуулагдахан экспонатуудай олонхынсэ сүлэлгэдэ ерэнэн врач Юлиан Доминикович Талько—Гринцевич гэгшэ Кяхта шадарай Дэрэтын Култук, Үргэн-Хүнды, Хойцогор ба бусад нутагуудтай хүнээ, дараануудыс малтажа суглуулхан байна. Эндэ Хитад ороной хоёр мянган шахуу жэлэй саада тээх «Ву-Чу» гэжэ нэрэтэй мүн-гэн байна. Хүлэр булава (шиндам), шулуун уур нодуур бин.

Энэ таһаг соо манай ороной алдарта анишан Петр Кузьмич Козловской экспонатууд бин. Хара-Хотын экспедициһээ бусажа ябахадна 1923 ондо МНР-эй Богдо, ноён уулануудта археологическа малталга хэжэ Козловской олоһон үнн холын элдэб зурагуд, эд, алтан гоёолто гэхэ мэтэ юумэнүүд байна. П. К. Козлов бүри урдань Түбэдэй экспедициһээ бусажа ябахадна энэ музейд хармаганай мануули бэлгэлэе юм.

Энтографин зал. Эндэ Хитад, Маньчжури, Монгол, Япони тушаа экспонатууд олон. Хитадай газарта ямар ажалай хэгдэлгэе, ямар ангиуудай бин байханыс харуулан ехэ наринаар, модоор хэһэн минитюрна хүнүүдтэй ехэ выставкэ бин. Гадна, Хитадай бур шаажан амхартанууд, уран зурагууд олон.

Монгол арадай республикада зориулан фото зурагууд, монгол алдартай урданай ба мүнөөнэй байдалыс харуулан выставкэ нилээд хонирхолтой. Хитадай боксерско восстанин 2 ехэнүүд тугууд байан эшэтэй томо нэлмэ байна.

Манай ороной эгэн зүүн хойто булангай чукча арадай Юкай гэжэ ангиушын моржын ноёлоо ехэ уран наринаар нилэн зураган зурагуд байна. Мүн якут хүнэй мамонтын яһанда хэһэн зурагууд, сагаанай арһаар оёһон ковер, гуталнууд бин. Манай Торин аймагай Алсаг нутагай эвенкинуудэй хуһанай үйһөөр хэһэн амхартанууд, нааданхайнууд олон.

Зуун арбан жэлэй саада тээх Царгантын (Тронкосавский, мүнөө Кяхтын) тосхоной фото ехэ хонирхолтой. Хонирхохоор юумэ олон даа.

Түүхын уужам таһаг. Декабрист М. А. Бестужевый Сэлэнгэдэ нуурижаад байхадна хэһэн «Бюро-Конторка» гэжэ стол шкафын тон уран наринаар хэгдэлгэе гайхал. Николай Александрович Бестужевый тоһон шэрээр зураган 2 зурагууд, уһан шэрээр зураган 4 зурагууд байна. Гадна Бестужевский пистолет буу, 1793 ондо хэгдэлэн стил, 1858 ондо. Бурят оронһоо бусахадна худалдаһан самоварын байна.

Эндэхн экспонатуудай олонхынсэ республикада революцийн туһал тэмсэгдэлгэ ажал-ябуулыс, революциноо хүдэлмэнуудыс харуулаа. Эндэ ВКП(б)тэй түүхэ харуулагдаа. Манай энэ хүдэлмэрилэгшэ Бабушкин, Ранжуров, Серов, Широких-Илюнский, Смолин гэгшэдэй тэмсэлэй замуудтай музейд эрэгшэд танилсана. Гражданска дайнай түүхэ ехэ үргэнөөр харуулагдахай.

Түүхын таһагууд руу хараһаг шарайтай, марятай, дүшөөд наһатай хүн гартаа ута указка баряад ороо. Энэ — музейн директор Родийон Филиппович Тугутов. Энэ хүн хизаарыс шэнжэлхэ хүдэлмэридэ бага наһанһаа дуратай байгаа. Багшанарай институт дүүргэд, нүхэр Тугутов музейн хүдэлмэридэ ороо юм. Родийон Филиппович энэ музейн түүхын таһагыс үндһөөрнй шэнжэлэ, 2 шэнэ таһаг нээһэн юм. Музей тухай тэрэнэй бэшэлэн олон статьянууд номууд, журналнууд соогуур хэблэгдэнхэй.

Кяхтадахи политгээрэлэй хургуулин арба гаран курсантууд орожо ербэ.

— Бидэ манай республикын социалистическэ байгуулалтыс хараха наһатайбди, — гэхэдэнь, Родийон Филиппович эдэнине дахуулан БМАССР-эй промышленность харуулаха ороо.

— Манай республикада урда сагта томо фабрика заводууд байгаагүй.

1923 ондо БМАССР-эй байгуулагдаһанай хүлээр типограф бин болгодоод, эдэ номуудыс гаргажа эхилээ юм. Энэ хадаа «Бурят-Монголой Унэ» газетын 1924 ондо гарган номернууд. Эдэ мүнөө гаргажа байгаа уранхайханаар, удаа түгэлдээр бэшгэлгэн номууд.

Энэ витринэ соо — мехстеклозаводой гарган сонхын шэл, шэл амхартанууд. Энэ — архин заводой продукци. Энэ — манай зааганай заводой гарган консервонүүд. Энэ — сэбн фабрикын нэхэнэ зүһэн бүрин сэбэ. Промышленностинын талгата байхан зүйлнүүднэй ехэ хомор. ПВЗ, пароходство, Галуута-Нуурай шахта, мяханай ба талханай комбинатуудыс харуулан экспонатууд бүри үгы гэшэ, эдэнине наяр бин болгохо хүдэлмэри хэжэ байнабди.

Энэ таһагта орожо манай хүдөө нутагай байдалыс харагты. Энэ фотографи дээрэ — урданай Обон-Үбэр гэжэ нутаг байна. Гушаад жэлэй саада тээ энэ хараһаһан, хандаршан 4—5 гүрнүүд байгша нэн. Тэрэ айлуудай арай гэжэ тарһан тарһанын хорууд хуулаа хуулаа гү, али ган гасуурта дүршэдэг нэн. Хайн хайн газарнуудыс байд ноёдой гү, али дасан дуганай мэдэлдэ байгша нэн.

Октябрьска революцийн урда Обон-Үбэр нутагай ажалшан арад хадаа хоёр дахбар дарлалта доро нуугаа байгаа.

Мүнөө энэ нутаг танигдахаар бэшэ болонхой. Обон-Үбэрэй ба дутэ шадархи 73 айлууд нэгдэжэ, «Улаан Табанууд» гэжэ колхоз тогтоһон юм. Томо колхоз бэшэше наа, 1948 ондо шэнисэ — 320 га, ямьень — 56 га, хара тарья — 115 га тарья. Урдань ороод тарья үзөөгүй аад, мүнөө 5 га свёкло, үгэрсэ, хонинго, капуста ба бусад овошнуудыс хайнаар ургуулаа.

Мүн мал ажалшыс хайнаар хүжэжэ байна. Урдань малынь муухан хараһаа хашаа соогуур, үбэлэй хүйтэндэ нэбтэ үлгэлэжэ байгаа. Мүнөө малынь энэ дулаан, гэрэлтэй байрануудта байна.

Эдэ—полевой станай, тээрмын, малай байрын макетүүд.

Энэ фотографи харагты! Колхознигууд мүнөө ехэнүүд, гэрэлтэй гүрнүүдтэ нууна. Энэ манай аймагай суута хониншон Лодомпиловый гэр. гэшэ. Колхозой байдал ганс газар талаһаа ондоо хайхан болоо бэшэ, харин колхозой хүнүүд мүнөө ехэ ондоо болонхой. Октябрьска революцийн урда энэ нутагта 3 хүн үзэг бэшэ арай гэжэ холбон уншагша нэн. Мүнөө энэ колхоздо бэшэ мэдэхгүй дүн үгы. Үхбүүд булта хаража байна. Колхознигууд болбол зоотехническэ кружогуудта хурана. Энэ—колхозой клуб.

Энэ клубта самодельностинын 5 кружогууд хүдэлмэрилнэ. Драмкружоко — 10 хүн, дуунай — 15, шатарай — 5, хүжэмэй — 4, спортивна — 20 хүн хабаадалсана.

Энэ колхоздо агрономууд, врачнар, зоотехнигууд, лекторнууд ходоодоо эрэгдэ. Урданай лама бөөгнөр мартагдахай.

Энэ таһаг соо БМАССР-эй культурыс харуулан олон фото экспонатууд ба уран зураашад Самшилов, Тимин, Окладников ба бусадтай картинанууд байна. Тэдэнине бултень тооложо баралгай. Энэ музейн экспонатуудай тоо хэдэн олон мянга юм.

(Үргэлжлэлнь хожом гарха)

„БУРЯТ-МОНГОЛОН УНЭ“ 1959 оной июниин 18. 3.

Корейскэ Арадай Демократическа Республикын дотоодын хэрэгүүдэй Министерствын мэдүүлгэ

ПХЕНЬЯН, июнийн 25. (ТАСС). Мүнөөдэр үглөөгүүр Пхеньянска радио Корейскэ Арадай-Демократическа Республикын дотоодын хэрэгүүдэй Министерствын ниймэ мэдээсэды дамжуулаа гэбэл:

Урда Корейын, маринеточнэ правительствын национальна обороно гэдэгтэй сэрэгүүд июнийн 25-най үглөөгүүр эртэ 38-дах параллелин бүхы линээр Хойто Корейын территории руу гэнтэ дабшажа эхилбэ. Хойто Корейг гэнтэ довтолоод, дайсан Хойто Корейын территории руу, 38-дах параллелин хойшоо Хяндогэй баруун тээхи райондо ба Кымчон болон Червон районудта 1-нээ 2 километр хүртэ гүнзэгтэй нэбтэрэн оробо.

Корейскэ Арадай Демократическа Республикын дотоодын хэрэгүүдэй Министерство Хойто Корейын территории руу нэбтэрэн орон дайсанай атакануудыг сохио захиралты Республикын харуулай отрядудта үгэбэ. Мүнөө үедэ Республикын харуулай сэрэгүүд дайсаанда хатуу эсэргүүсэлтэ, үзүүлэн,

хамгаалалтын шэрүүн байлдаануудыг ябуулжа байна. Янхнай райондо Республикын харуулай отрядуд Хойто Корейын территории руу орон дайсанай атакануудыг сохио.

Корейскэ Арадай Демократическа Республикын правительство хадаа хэрбээ Урда Корейын маринеточнэ правительствын засагаархид 38-дах параллелин райондо дайнай забхай бузар ябуулгануудаа дары зогсоогоогүй наань, дайсанг дахын тула эрд хэмжээнүүд абтаха ба урда корейскэ засагаархид дайнай эдэ забхай бузар ябуулгануудыг үндэһөөр гаража магадгүйг эх хойшолонгуудай түлөө бүрин харюусалтыг бэе дээрээ дааха байха гэжэ Урда Корейын маринеточнэ правительствын засагаархид уридалхан хануулхы Республикын дотоодын хэрэгүүдэй Министерстводэ даалгаба.

ПХЕНЬЯН, июнийн 25. (ТАСС). Корейскэ Арадай Демократическа Республикын дотоодын хэрэгүүдэй Министерство шэнэ мэдээсэл дам-

жуулба, тэрэн соонь ингэжэ хэ-лэгдэнэ: 38-дах параллелин хойшоо байхан территории руу энэ оной июнийн 25-ай үглөөгүүр үр сайжа байхада гэнтэ дабшажа эхилэн урда Корейын маринеточнэ правительствын национальна оборонын арми гэдэгтэ эсэргүү хамгаалалтын шэрүүн байлдаануудыг ябуулганай ашаар, Корейскэ Арадай Демократическа Республикын харуулай отрядуд параллелин бүхы линдэ дайсанай дабшалтыг зогсообо. Арадай арминь частнуудтай хамтадаа ябуулга хэжэ, республикын харуулай отрядуд 38-дах параллелин хойшоо орон дайсады бүрин сохёод, контр дабшалтада орон байха. Июнийн 25-да Арадай арми ба харуулай отрядуд 38-дах параллелин олохон газарнуудта дабан ба параллелин уршаа байхан территории руу 5-наа 10 километр хүртэ гүнзэгтэй дабшан байна. Байлдаанууд үргэлжэлһөөр.

ХОЁР БАГАШУУЛ

Прибайкальска аймагтай Гремячий тосхойн алгууша А. Васильев энэ оной май наарада өхэ баабай алажа, гурбан хүүбүүднэ амидгаар бараад, гэртэ асархан юм. Тэдэнэ Москва город элгэхын түлөө Иркутскын зообаала үгэн байгаа.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: зуулажа ябан биньхан басаган баабайн хүүбүүнтэй «танисаад», конфетээр тэрэнэ хүндэлжэ байна. М. Аршинскийн фото.

Үшөө дахин Галсанов тухай

(Б.-М. Үнэнэй тусхай корреспондентһээ)

«Үшөөтэй үргэлжэ хотуу нэгэн» гээн фельетон манай газтын энэ оной февралын 26-най номерто толилогдон байгаа. Тэрэ фельетон дотор Эдын аймагтай «Улаан-үшөөтэй» колхозой түрүүлэгшэ Галсанов үргэлжэ архи уугаад, колхознойго зарим гшүүдыг хараад, сохидог байхан тухай хэлэгдэнэ байна.

ВКП(б)-тэй Эдын айкомой бюро тус материал үндэһөөр коммунист Галсановта выговор соносохон байха юм. Партийна энэ зэмэ Галсановта ямар нургаал үгөөб гэ хара, тэрэ болбол зааханьшэ за-нараагүй, үнөөхил хэбээрэ архи-дааар, хэрүүл шуяа татаһаар яба-на.

Энэ оной март наарада түрүүлэгшэ Галсанов колхознойго хоёрдох отара дээрэ хотуугаар ошоод, арба гаран жэл соо пастугаар хүдэлмэрилжэ байхан Дамба Цыбинов гэшнэ хаража, тэрэнэй хамарьшэ шалба шааһан байха юм. Хэтэрхэдэ ажаллаань гаргаад, хүнийн харанхыда байра-наань намнаһан байгаа. Нарай үхнбүүн, үбшн хамган хоёртоо хүний хүйтэн байрада бууһан Цыбиновэй нилха баахан үхнбүүннэ наба барашаһан байгаа. Мүн тэрэнэй хойшо үбшн хамганин-шэ өөдлөөгүй.

Ахалаша пастугаар арба гаран жэл соо ябажа, баян дуй дүршлэ олоһон энэ нүхэрнэ баримтагүй шалтагаанаар ажаллаань гаргаад, тэрэнэй орондо колхозник бэшэ хүнийн—Дамба Цыбинов Арбан гэшнэ табихан байгаа. Дамба Цыбинов болбол 1930 гаран оной үеэр колхозой ажаллаа зугадажа ошоһон хүн байгаа. Тээд түрүүлэгшэ Галсанов хайдам байхан туладаа тэрэнэй уршалаар Үшөөтэй нутаг хаяхан ошоһон юм.

Мүн нэгтэй хүни хашхараа хуугай табиха, шофер Гармажаповай үүдэ сохоньшэ бута сохиоһоо наагуур боложо харааһан байгаа. Тэршэлэн тракторист Дашинев сохион ба Цыбинов гэжэ газарта хотуугаар ошоод, тэндэ хүдэлмэ-

рилжэ байхан промкомбинатай хүдэлмэрилшэ болон колхознигуудыг сохион байха.

Гадна Галсанов болбол дайнай хойто тээхэнэ колхозой түрүүлэгшэ болгондон эрхэн түрүүлэгшэ жэлдэ Идамжапов, Бадмажапов, Доржиев түрүүтэй хамта 7—8 ай-лай өөһэдтөө бэлдэн барилтын модыг суглуулан абажа, өөртөө байра түхээрүүлэн байха юм.

Галсанов болбол өөрын алдууе зааха залуулаха гэжэ гэсэтлэ бэшэн хүнүүдыг бэдэрдэг, хараа-даг, заналар болонхой. Нутагаа амаралтаар эрхэн Советскэ Арминь офицер Жигмитовы «дүүшнэ намайе бэшбэ», гэжэ харааһан байна. Тингээд, Жигмитовы гэ-рыешни задалуулжа хаюулхаб гэжэ мэтээр зананан байгаа.

Нутаг урилан хэсэжэ ябаһаана дайнай далинаар элитэ гаража, колхозой хүтэлбэрилэгшэ хүртээр «дэбжэн» Галсановай ажал-ябуулганьшэ колхозой үйлдэбэрн дээрэ тинмэ эхэ амжалта харуул-нагуй.

«Улаан үшөөтэй» колхоздо ажа-дай эмхидхэл булаар табигданхай. Энэ жэлдэ хэдхэн малажалай ба-рилганууд үшөө эхилээдүй. Үн-гэрлэшэ үбэл малай үбэлжэлтэ муу-гаар үнэгэрлэн дээрлэнэ энэ жэлэй эхнхээ хойшо тус колхоз олон мал үхүүлээд байха юм. Гэбэшэ, колхозой малажалда тинмэ эхэ гарза хохиолой ушаруу-лагдаад байхада түрүүлэгшэ Гал-санов тэрэниг ухаандаашы оруулаагүй, «малнай олон даа, процентынгэ талаар тинмэ эхэ хо-ролто бэшэ гэшэ», —гээн хоротто бодол тарааха ханаатай хуудар.

Галсанов ямар ханалаар үнэн сэхэ колхознигуудыг хараана, со-хино, хашана гэшбэ? Тэрэгээрэ юу туйлахы хүснэб?

Хэрбээ хэлэгдэн Галсановай үнхөөрөө заархараа болбо юм наань, тэрэнэд хатуу хэмжээ аба-хаар болоо гэжэ ВКП(б)-гэй Э-дын айкомдо хануулаа.

Н. Цыбинов.

Эмхитэйгээр бэлэдхэнэ

Сэлэнгын аймагтай Поворотско долоон жэлдэ хургуули шэнэ ху-ралсалай жэлдэ эмхитэйгээр бэлэдхэжэ байна. Хургуулин гэр байшанууд заабаарлагдажа ду-лаалагданхай ба сагаадгданхай юм. Мүн багшанар барандаа гэр байрануудаар хангаданхай.

Гадна, 25 партанууд, 2 классна досканууд шэнээр хэдгэ, хургуу-ли 3 шкафуудыг худаллажа абаа. Тэршэлэн, 324 кубометр түлээ бэлэдхэгдэжэ, хургуулин хашаан соо асарагдан байна.

В. Бадашкеев.

Нурагшад туристка похотно гараба

Бичурын дунда хургуулин 8—10 классай нурагшад хаяхан ту-ристска похотно гараба. Тэднэр Хелто, Сүхэ, Сэлэнгэ мүнрүүдэй захаархи үзэсхэлэн хайхан газар-нуудыг үзэхэ юм.

Мүн похотно хабаадагшад Гу-синозерско шахтатай, декабрист Бестужевай Сэлэнгын аймагта сү-лэлгэдэ байхалаа ажаууһан га-зарнуудтай танилсаха байна.

Ф. Степанов.

Спортивна мурисөөн

Хаяхан, Хэжэнгэ тосхойн ста-дион дээрэ аймагай организаци-нуудай коллективүүдэй волейбол-но мурисөөн болобо. Тус мурис-өөндэ культурист-тэгээрэлэй эмхэ зургаанай таһагай коллектив нэ-гэдэхн хуури, гүрэнэй учреждени нүүдэй коллектив хоёрдохн хуури эзэлбэ.

Гадна, тус стадион дээрэ фут-лоор наадалга болоо. Гүрэнэй учреждениүүдэй коллектив энэ наадалгада илажа гараба.

Шатаршад турнир

Хэжэнгын аймцентрэ шатарша-дай турнир боложо үнгэрбэ. Энэ турнирта 20 гаран хүнүүд хабаа-даа.

4-дэхн разрядай шатаршын нэ-рээрнэ 6 хүн абаа. Тэднэй дунда Дугарчинов, Батуев, Галданов гэшэд оролоно.

Мүн 3-дахн разрядай шатар-шын нэрээрнэ абахын түлөө 7 хүн, 4-дэхн разряд абахын түлөө 10 хүн мүнөө тэмсэжэ байна.

Д. Доржиев.

Тобшо хониууд

Колхозно хүрэгүүднэ оло-шорно. Кударын аймагай Стали-най нэрэмжэтэ колхоз адуу мори, үхэр, хони ба ямаа, гахай үсхэбэ-рилхэ 1950 оной түсэб дүүргэбэ.

Сабшалангаа хоёрдохёо уналба. Лениний нэрэмжэтэ колхоз (Иволга) 1600 га сабшалан нэгэ удаа, 500 га хоёр удаа уналба.

Үтэлэн колхозной эдэбхи. Чесанын сомоной Сталинай нэрэм-жэтэ колхозой (Хэжэнгэ) 70 наһа-тай гшүүн Н. Суворовой үсхэ-дээр 7 километрта хубаг канава малтагдажа, 250 га сабшалан уна-лагдаа.

Үнээдэ түхэрэн сүүдхэ соо адуулаа. «III Интернационал» кол-хозой (Сэлэнгэ) гшүүн Д. Алек-сандравагай хүтэлбэрилэгшэ гүртын үнээд бэлшэри дээрэ түхэрэн сүүдхэ соо адуулагдажа, 3 удаа наагдана.

Кировэйхидэй үүсхэл. Хо-рин аймагай Кировэй нэрэмжэтэ колхозой гшүүн 1951 оной хүдөө ажахын Бүхэсоюунаа выставкэдэ хабаадахын түлөө шэнүүд уял-гануудыг абажа, социалистическэ мурисөөндэ оролоод, аймагай бү-хы колхозуудыг уршалаа.

Харюусалгата редактор Д. Д. ЛУБСАНОВ.

МҮНӨӨДЭР УЛАН-УДЭДЭ

«Прогресс» кинотеатрта — «Граф Монте Кристо» 1-дэхн ба 2-дохн сериүүд.

«Эрдэм» кинотеатрта — «Түрүү-шын перчатка» (үдэр 3—5 часта «Туйлдаа хүрэн хүнүүдэй заг-вор» (үдэш).

Улан-Удын «Скотимпорт» кон-тороо агроном, техник-строитель, кладовщик, мал тууха ба хүдөө ажахын хүдэлмэри хэхэ хүдэлмэри, шэд хэрэгтэй.

г. Улан-Удэ Советская 21, «Ско-тимпорт» отдел кадров гэһэн адресаар хандаха болохо.

Госпизаведто шофер хэрэгтэй, ул. Уланская 28/3 гэһэн адресаар хандаха.

С. Костарев.

БАЙКАЛДА ОШОХО ЭКСКУРСИ

Байкалда экскурси хэхэдэ юу абааша хэрэгтэйб, Байкал дээрэ юу үзэжэ болохоб гэжэ хэлсэе.

Энэ экскурсида ошоходоо, эдэ хоол ба харгын бусад хэрэгсэл-нүүднэ гадна гербарн суглуулаха хатаха саарна, элдэб шумуул-нуудыг бариха эзмэг, сеткэ, пап-ка, мүн шумуулнуудыг аладаг эфир, ургамалнуудай үр, элдэб шулуу хэхэ мээшээрнэ, юумэ хэмжээхэ рюлеткэ гү, али одолшо-ной метр, фотоаппарат, хүрээ, ал-ха ба юмэнүүдэ хэхэ рюкзак абаха ёһотой юм.

Эдэ юмэнүүдэ өөһэд хоорон-доо хубаагаад, хэн юунэй түлөө харюусаха ёһотойб гэжэ даалгаха зэргэтэй. Экскурсант бүхэн юумэ гэмдэлэн бэшэхэ кнжжэ абаха ушартай.

Экспурсида Улан-Удэһээ эхлэ-жэ, пароходоор Татаурууд станиц хүртэр ошое. Сэлэнгын саада тээ Острог гэжэ деревни бии юм. Эндэ ород хасагууд 17-дох зуунжэлдэ Острог (хэрэм) табихан байгаа. Энэ Острог Сэлэнгын гаталжа га-радаг газарай тэндэ байдаг. Тэн-дэхн зон энэ Острогой түүхыг хөөржэ, тэрэнэй байхан газарыг заажэ үгэхэ. Тэндэхн халада анха балар сагай хүнүүдэй байрладаг байхан агай нүхэнүүдыг олохот. Энэ нүхэнүүд сооһоо тэдэ хүнүү-

дэй моголанууд олоһон юм. Эн-дэхн байгаали ехэ гоё юм.

Эндэһээ поездоор Темной ста-нцы хүртэр ошоод, саашаа Фофа-ново орохо. Энэ деревни дээдэ тээхи хабсагайнуудыг хаража үзэгтэй. Тэндэ хоёр бэшлэгүүд байха, тэднэр Фофаново дерев-ни хэн, хэзээ анхан тогтоогоод гэжэ хэлэхэ. Үшөө дээшэе гара-хадаа, анха балар сагай хүнүүдэй ажабайдалыг тодорхойлоһон юм-мэнүүдыг олохот. Хэрбээ Фофано-во дээгүүр гараһан голтой эрьээр ябажа үзөө наа, эртэ урда сагай хүнүүдэй эзбэсүүд ба гоёлтонуудыг олохот.

Эндэһээ Кабанск орожо боло-но. Кабанскы ородууд 17-дохн зуунжэлдэ байгуулаа юм. Энэһэй түүхэтэй танилсагы, ехэ хонин юм. Советскэ засагай үедэ энэ хуурын хэр зэргэ хубилааб гэжэ элнрүүлэгтэй.

Эндэһээ Посольск гэжэ станица, тингээд Троицко ошоходо болоно. Эндэ ородуудай барихан монастырнууд бии. Эдэнэр 17-дохн зуунжэлдэ баригдаа юм. Энэ монастырнуудай ханануудыг хаража үзэгтэй. Тэрэ сага энэ хана-нууд дээрнэ пушканууд байдаг байгаа. Бүхы монахуудын буу-зэбсэгтэй нэн, юуб гэхэдэ, монгол-нууд тэдэндэ ходо добтодог

байгаа юм. Эдэ монастырнууд архитектурна талаараа хонин бай-даг. Посольскдо таанар зааһанай заводто, станицада ошохо үзэхэт. Советскэ засаг Байкалай зааһа-ныг үсөөрүүлэхгүйн тула жараа-хайнуудыг үсхэбэрилжэ табидар. Мүн эндэхн байгалайтай танил-сахадтай болохо.

Посольскхоо поездоор гү, али катараар Мысовая гэжэ станицада ошохот. Мүнөө энэ станица Бабуш-кин город гэжэ нэртэй болон-хой. И. В. Бабушкин болбол Лени-нэй хураша, дүлэтэ большевик байхан юм. И. В. Бабушкин 1906 оной эхнхдэ Миллер-Законмель-ский гэжэ немец алууршын хэ-лээлын экспедицидэ баригдаад, нүхэдтэйгөө хамта тэндэ буудуу-лан алагдаа нэн. Мүнөө энэ го-родто Бабушкинда табихан па-мятник байдаг. Бабушкин город Советскэ засагай үедэ эхээр хү-жөө. Тэндэ олон промышленнаа предприятинууд бии, ябажа үзэхэ-дэтнай болохо. Тэндэ хизаар оно-но шэнжэлхэ музей бии, гороной оршон тойроноор ябажа, коллек-ци суглуулаха болохо. Мүн тус гороной түүхэтэй танилсагы.

Энэһэй удаа Слюдянка гэжэ станицада ошохо үзэхэдэ болохо. Тус станицын нэрээрнэ эндэ сло-да бии гэжэ мэдэхээр. Тэрэнигэ

яажа үйлдэбэрилдэг юм гэжэ мэдэхэдэ болоно.

Слюдянкаһаа сэхэ Байкал гэжэ станицада ошоод, Ангара мүнрэнэй саада тээ байдаг. Листвничное гэжэ хууринда хүрэхэдн. Эндэ наукануудай Академинин Байкаль-ска станиц байдаг. Тэрэ хэдэн ар-баад жэл соо Байкалыг шэнжэл-лэн үзэжэ байдаг. Энэ станицаһаа Байкал тухай хуу мэдэжэ абахат.

Байкал гэжэ станицаһаа парохотто хуугаад, Байкал дээгүүр ябажа, элдэб пунктуудта хүрэхэ болохо юм.

Эгээ түрүүн сэхэ Северо-Бай-кальска аймагай центр болохо Верхнеангарскда ошоходн. Энэ хадаа 1646 ондо байгуулагда-нан, Бурят-Монголой территории дээрхи анха түрүүшын Острог юм. Северо-Байкальска аймагта эвенкиүүд олоороо хуудар, тэд-нэй ажабайдал советскэ засагай үедэ хэр зэргэ найжарааб гэжэ та-нилсахада болоно. Эндэхн зааһа-барилгатай ба зааһанай завод-той танилсагы.

Энэһэй удаа Сосновскдо зог-солто хэхэдэ хайн байна. Энэһэдэ дүтхэнэ Баргажанай булчарай за-поведник орошодог. Тэндэ эхэхэн научна хүдэлмэри ябуулагдажа байдаг, тэрэ хүдэлмэртэй танил-сагы. Эндэһээ эрхим хайн кол-лекци суглуулаха болохо юм.

Усть-Баргажанда тогтоходо мүн-лэ хонин байха. Эндэһээ парохот-доор Баргажан ошоходо бо-

лохо. Урдань энэ хадаа үезднэ-город байхан юм. Эндэ декабри-стнууд, народовольцууд, социал-демократууд ба большевнүүд сү-лэдэгдэжэ байгаа. Тэдэн тухай эн-дэхн зонһоо асуужа мэдэгтэй. Энэ город 1648 ондо байгуулагдаа нэн.

Советскэ засагай үедэ Баргажан танишагүй болотороо хубилаа, эхээр найжаруулагдаа.

Усть-Баргажанһаа пароходоор гү, али автомашинаар Горячинск ошохо болоно. Энэ манай нута-гай эгээ эртэ урдын курорт мүн юм. Эндэхн улан халуун юм, тинимэһээ тосхонинь ородоор Го-рячинск гэжэ нэрлэгдэдэг. Эндэ тон олон хүн бээ эмнүүлдэг.

Энэһэй удаа Сэлэнгэ мүнрэнэй адагаар ябажа үзэхэдэ болоно. 19-дахн зуунжэлэй тэн багаар га-зарай хүдэлэгтэ болоод, эндэхн эрьевн зарим хубинь доошоо сү-мэршоо юм. Тинхэдэ олон мал, эхэ тарьян хосороо нэн, 600 гаран гэр уһанда булгадашо юм. Энэһэ тухай нутагай зон хөөржэ үгэхэ.

Зай, ингээд дүүргэбди. Бидэ Байкалыг тойрон ябажа үзэбэди. Хаагуурн ябаха дуратайбта, маршуудаа өөһэдөө шэлэгтэй. Бидэ элдэ танинэ Байкалай хонинууд-тай тобохоноор лэ танилсуул-бади. Бусад газараараньшэ яба-жа болоно. Юрэнэ поездоор, па-роходоор, автомашинаар ябаха-даа Байкалай байгалийн хүртэй хайханань эли тодо хараха бай-хат.

С. Костарев.